

Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Genevessä joulukuussa 2003 Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan sekä lain pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Suomi allekirjoitti pöytäkirjan 18 päivänä maaliskuuta 2004.

Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestö (European Organization for Nuclear Research= Cern) perustettiin 1 päivänä heinäkuuta 1953 tehdyllä yleissopimuksella. Suomesta tuli Cernin jäsen 1991. Järjestö ylläpitää Euroopan valtioiden kesken yhteistyötä luonteeltaan puhtaasti tieteellisen ja perustavaa laatua olevan ydinfysiikan tutkimuksen alalla ja siihen olennaisesti liittyvässä tutkimuksessa. Järjestöllä ei ole mitään tekemistä sotilaallisia tarpeita palvelevan työskentelyn kanssa, ja sen kokeellisen ja teoreettisen työn tulokset julkaistaan tai pidetään muutoin yleisesti saatavilla.

Erioikeuksia ja -vapauksia koskevalla pöytäkirjalla myönnetään järjestölle yleisen kansainvälisen tavanomaisen oikeuden takaamat erioikeudet ja -vapaudet järjestön tehokkaan toiminnan takaamiseksi kuten esim. järjestön alueen, toimitilojen ja arkistojen loukkaamattomuus, vapautus lainkäytöstä ja täytäntöönpanosta, verotus ja tullijärjestelyt, valtioiden edustajien sekä järjestön virkamiesten erioikeudet ja -vapaudet sekä riitojen ratkaisume-

kanismit. Pöytäkirjalla myönnetään järjestölle myös kansainvälinen oikeushenkilöllisyys.

Koska pöytäkirjan tulleet, arvonlisävero ja valmistevero koskevat määräykset kuuluvat osittain Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan, toimii Suomi sanottuja määräyksiä hyväksyessään paitsi omasta puolestaan myös yhteisön puolesta ja sen toimivaltaa käyttäen.

Cern on toiminut tähän saakka ilman varsinaista erioikeuksia ja -vapauksia koskevaa erillistä pöytäkirjaa, mikä ei ole enää mahdollista verotus-, tulli- ja muista syistä. Cernillä on kaksi isäntämaasopimusta, koska järjestö ja sen maanalainen hiukkaskiihdytin ja tutkimuslaitteistot sijaitsevat kahden valtion eli Sveitsin ja Ranskan alueella. Isäntämaasopimusten erioikeuksia ja -vapauksia koskevat määräykset ovat olleet sovellettavissa vain isäntämaissa, mutta ei muissa jäsenmaissa, mikä on johtanut käytännön ongelmiin muun muassa Cernin hankinnoissa muista jäsenmaista tai kolmansista maista.

Pöytäkirja tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua päivästä, jona kahdestoista yleissopimuksen sopimuspuolena olevan valtion ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja talletetaan. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti pöytäkirjan kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila.....	4
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	4
4. Esityksen vaikutukset.....	5
5. Asian valmistelu	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	7
1. Pöytäkirjan sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön	7
2. Lakiehdotuksen perustelut	16
3. Voimaantulo	16
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	16
4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....	16
4.2. Käsittelyjärjestys	19
LAKIEHDOTUS.....	20
Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyin pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaan- saattamisesta	20
LIITE	21

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestö (European Organization for Nuclear Research = Cern) perustettiin 1 päivänä heinäkuuta 1953 tehdyllä yleissopimuksella. Yleissopimus on järjestön perustamissopimus. Suomesta tuli Cernin jäsen 1991 (SopS 6/1991). Yleissopimuksen II artiklan mukaan järjestö ylläpitää Euroopan valtioiden kesken yhteistyötä luonteeltaan puhtaasti tieteellisen ja perustavaa laatua olevan ydinfysiikan tutkimuksen alalla ja siihen olennaisesti liittyvässä tutkimuksessa. Järjestöllä ei ole mitään tekemistä sotilaallisia tarpeita palvelevan työskentelyn kanssa, ja sen kokeellisen ja teoreettisen työn tulokset julkaistaan tai pidetään muutoin yleisesti saatavilla.

Yleissopimus sisältää artikkelit järjestön päämäärästä, tarkoituksesta, hallinnosta sekä taloudellisista ehdoista. Siihen ei sisälly järjestön erioikeuksia tai -vapauksia koskevia määräyksiä. Cernin oikeudellinen asema ja oikeuskelpoisuus on määritelty Cernin yleissopimuksen IX artiklassa siten, että järjestöllä on oikeushenkilön asema kaikkien jäsenvaltioiden emämaan alueella. Saman artiklan mukaan järjestön, sen henkilöstön ja jäsenmaiden edustajien erioikeuksista ja -vapauksista tulisi sopia järjestön ja jäsenmaiden välillä erillisin sopimuksin. Uusi multilateraalinen erioikeus- ja -vapauspöytäkirja on tällainen viimeksimainittu järjestely. Edelleen yleissopimuksen saman IX artiklan mukaan järjestön ja jäsenvaltioiden, joiden alueella järjestön laboratoriot perustetaan, kesken tehtävät sopimukset sisältävät erioikeuksia ja -vapauksia koskevien määräysten lisäksi määräyksiä järjestön ja näiden jäsenvaltioiden välisistä erikoissuhteista. Tällä viimeksi mainitulla tarkoitetaan ns. isäntämaasopimuksia, joita järjestö onkin tehnyt sekä Sveitsin että Ranskan kanssa.

Cernillä on kaksi isäntämaasopimusta, koska järjestö ja sen maanalainen hiukkaskiihdytin ja tutkimuslaitteistot sijaitsevat kahden valtion eli Sveitsin ja Ranskan alueella. Isäntämaasopimusten erioikeuksia ja -vapauksia koskevat määräykset ovat olleet sovellettavissa vain isäntämaissa, mutta ei

muissa jäsenmaissa, mikä on johtanut käytännön ongelmiin verotus ja tulli-asioissa mm. Cernin hankinnoissa muista jäsenmaista tai kolmansista maista.

Sveitsi ja Ranska ovat indikoineet, ettei niiden tarkoituksena ole välttämättä tulla uuden erioikeus- ja -vapauspöytäkirjan osapuoleksi, koska ne katsovat järjestön kanssa tehtyjen isäntämaasopimustensa takaavan niille vastaavat oikeudet kuin uuden pöytäkirjan muille jäsenmaille. Isäntämaasopimukset siis myöntävät Cernille tietyt erioikeudet ja -vapaudet näissä kahdessa isäntämaassa. Niissä myönnetään Cernille samat erioikeudet ja -vapaudet kuin muillekin kansainvälisille järjestöille Sveitsissä ja Ranskassa sekä jäsenmaiden edustajille ja järjestön henkilöstölle heitä koskevat erioikeudet ja -vapaudet, jotka vastaavat myös uuden pöytäkirjan ratkaisuja ja periaatteita.

Järjestön toiminta ulottuu yhä enemmän kaikkien yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueelle, mikä lisää huomattavasti järjestön tutkimusohjelmiin osoitettujen ja niissä käytettävien henkilöiden ja tavaroiden liikkuvuutta. Tästä syystä halutaan varmistaa järjestölle yleissopimuksella, erityisesti järjestön päämäärät määrittelevällä II artiklalla, annettujen tehtävien tehokas suorittaminen ja taata sille yhtäläinen kohtelu kaikkien yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueella. Tästä syystä ovat Cernin jäsenvaltiot päättäneet yleissopimuksen IX artiklan mukaisesti antaa järjestölle ne erioikeudet ja vapaudet, jotka se tarvitsee virallisen toimintansa harjoittamiseksi.

Erilaisten ALV-prosenttien, valmisteverojen ja tullien soveltaminen Cernin hankintoihin nähden aiheuttavat yhä suurempia ongelmia ja taloudellisia vahinkoja järjestölle, jonka budjetti tällä hetkellä on alijäämäinen. Hyötyjinä ovat maksuja ja veroja keräävät valtiot ja kärsijöinä Cernin jäsenvaltiot, jotka viime kädessä joutuvat kustantamaan tuon toisten saaman hyödyn. Käytännön ongelmana ovat olleet mm. hankinnat EU-maista tai sen ulkopuolisista maista, jolloin tavaroiden, laitteiden tai materiaalin hintoihin saattaa liittyä ALV-, valmisteveroja tai tulli- tai muita maksuja. EU-jäsenmaista hankintoja suoritet-

taessa voidaan tilattuihin laitteisiin käyttää EUn ulkopuolelta tuotua materiaalia, josta on maksettu tullimaksuja. Laitteen lopullinen valmistus toteutetaan EU-maassa ja laite toimitetaan sen jälkeen Cernille, jolloin laite sisältää mahdollisen ALV:n ja EUn ulkopuolelta tuotuun käytettyyn materiaaliin mahdollisesti liittyvät ALV-maksut, valmisteverot sekä tulli- tai muut maksut, joita ei voida palauttaa tai vapauttaa niistä ilman erioikeus- ja erivapauspöytäkirjaa. – Tämä oli johtanut uuden pöytäkirjan laatimisen tarpeellisuuteen.

Koska pöytäkirjan on sen 6 artiklan tulleja, ALV:oa ja valmisteveroa koskevien määräyksien johdosta katsottava olevan ns. jaetun toimivallan sopimuksen eli sekasopimuksen, sisältyy siihen sekä EYn että jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EYn toimivaltaan kuuluvia sopimusmääräyksiä ei Suomessa saateta voimaan, eivätkä ne kuulu eduskunnan toimivaltaan.

Todettakoon Cernissä olevan meneillään maanalaisen hiukkaskiihdyttimen (Large Hadron Collider=LHC) uusimisen, minkä valmistuminen tulee kestämään 2007 saakka. Uusimistyö edellyttää Cerniltä erittäin suuria uusia investointeja ja hankintoja.

Koska toinen isäntämaa eli Ranska on EUn jäsenvaltio, on lähtökohdaksi otettu EYn arvonlisäverodirektiivin (77/388/ETY) ja yhteisön tullittomuusjärjestelyn luomisesta annetun asetuksen No. 918/83 soveltaminen Cerniin katsomalla sen sijaintipaikaksi Cernin ja Ranskan välillä tehdyn päämajasopimuksen perusteella ensisijaisesti Ranska.

Cerniin kuuluu 20 jäsenvaltiota (Itävalta, Belgia, Bulgaria, Tshekki, Tanska, Suomi, Ranska, Saksa, Kreikka, Unkari, Italia, Alankomaat, Norja, Puola, Portugali, Slovakia, Espanja, Ruotsi, Sveitsi sekä Iso-Britannian ja Pohjois-Irlannin Yhdistynyt Kuningaskunta) ja sen henkilökunta käsittää n. 2500. Cernillä ja sen tutkimuslaitoksilla on n. 6000 tieteellistä käyttäjää, joiden kuluista Cern ei vastaa. He tulevat n. 500 eri yliopistosta ja institutiosta, joista 286 on jäsenmaalaisia ja 211 ei-jäsenmaalaisia eli huomioitsija-, yhteistyö- ja assosioituneista maissa olevista yliopistoista ja institutioista. Järjestön menobudjetti 2004 on hyväksytty tasoon 872,- MEUROa, josta materiaalien osuus n. 554,-

MEUROa ja henkilöstökulut 297,- MEUROa. Cernin tulot vuodelle 2004 on budjetoitu tasoon 658,- MEUROa. Kuluvan vuoden budjetti on alijäämäinen. – Cernin jäsenmaksusuodet määräytyvät järjestön yleissopimuksen VII artiklan ja rahoitusta koskevan pöytäkirjan mukaisesti jäsenmaiden kansantulon perusteella. Suomen maksuosuus vuoden 2004 budjetista on 8,5 MEUROa.

2. Nykytila

Eriokeus- ja erivapaus-pöytäkirjan puuttumisen aiheuttamia käytännön ongelmia esiintyy erityisesti verojen, tullien ja muiden maksujen määräämisessä ja perimisessä Cernin toimintaan liittyvissä hankkeissa ja hankinnoissa, jolloin ne toteutetaan muualta kuin sen kahdesta isäntämaasta käsin. Cernillä on kaksi isäntämaasopimusta, koska järjestö ja sen maanalainen hiukkaskiihdytin ja tutkimuslaitteistot sijaitsevat Sveitsin ja Ranskan alueella. Uudella erioikeuksia ja -vapauksia koskevalla pöytäkirjalla halutaan estää tiettyjen valtioiden hyötyminen Cernin toiminnasta ja hankinnoista muiden jäsenmaiden kustannuksella perittyjen verojen ja maksujen muodossa.

Cernin käytännön mukaan on sen hankinnat jaettu mahdollisimman laajasti ja suoritettu hankintoja kaikista jäsenmaista. Cernin politiikkaan on kuulunut 1994 lukien tasa-puolinen teollisten ja teknologisten hankintojen jakaminen kaikkien jäsenmaiden yrityksille. Suomalainen teollisuus on osallistunut ja osallistuu Cernin projekteihin ja hankintoihin tarjoajina. Eriokeus- ja -vapauspöytäkirjalla taataan suomalaisille yrityksille yhtä hyvät lähtökohdat Cernin hankintojen tarjouskilpailuihin osallistumiseen kuin Cernin isäntämailla Ranskalla ja Sveitsillä on.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Pöytäkirjan tarkoituksena on määritellä yksityiskohtaisesti ja kattavasti Cernin erioikeudet ja -vapaudet jäsenmaihinsa nähden, poislukien isäntämaat Sveitsi ja Ranska, joilla on isäntämaasopimukset erioikeus- ja -vapausmääräyksineen. Kuitenkaan järjestön puolelta ei ole estettä, että isäntämaatkin tulli-

sivat uuden pöytäkirjan osapuoliksi, niin halutessaan.

Pöytäkirja noudattaa rakenteeltaan ja sisälöltään osittain Yhdistyneiden Kansakuntien ja sen erityisjärjestöjen kanssa tehtyjä yleissopimuksia (SopS 23–24/1958), joita useimmat kansainvälisten järjestöjen vastaavat sopimukset noudattavat. Pöytäkirjan mukaan järjestö on Suomessa oikeustoimikelpoinen ja nauttii koskemattomuutta kaikista oikeustoimista. Verotus- ja tullijärjestelyillä Cernille taataan vapautus välittömistä ja välillisistä veroista, tulleista ja muista maksuista edellyttäen, että ne eivät ole maksuja suoritetuista palveluista. Koskemattomuus koskee järjestön ohella myös järjestön henkilöstöä. Järjestön henkilöstö nauttii vapautusta tuloverosta kotimaassaan edellyttäen, että tuloista peritään järjestön sisäinen vero.

Sopimusvaltioiden edustajia koskevat erioikeudet ja -vapaudet myönnetään Cernin koollekutsumia kokouksia varten. Koskemattomuus ulottuu henkilön ja eräissä tapauksissa myös mukana seuraavien perheenjäsenten ohella arkistoihin, kirjeenvaihtoon, puhelu- ja muuhun tiedonvälitykseen sekä rikos- ja siviilioikeudelliseen tuomiovaltaan, jollei järjestö erikseen luovu siihen vetoamasta.

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyminen pöytäkirjalle. Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4. Esityksen vaikutukset

Pöytäkirjan tavoiteltuna vaikutuksena on täydentää yleissopimuksen määräyksiä ja määrittellä Cernille järjestönä ja sen henkilöstölle, sopimusvaltioiden edustajille ja asiantuntijoille sellainen oikeudellinen asema ja erioikeudet ja -vapaudet, jotka ovat tarpeellisia järjestöön liittyvien tehtävien riippumattoman suorittamisen kannalta. Pöytäkirjan määräykset ovat yksityiskohtaisia ja tavoiteltu vaikutus on saavutettavissa välittömästi sopimuksen määräysten ja blankettilain nojalla.

Pöytäkirja sisältää eräitä vero- ja tullivapauksia, joiden julkistaloudelliset vaikutukset ja muut taloudelliset vaikutukset ovat yleiseltä kannalta suhteellisen vähäisiä, mutta Cer-

nin sekä yksityisten yritysten kannalta, jotka osallistuvat Cernin taloudellisesti merkittäviin hankkeisiin ja hankintoihin tarjoajina ja osallistujina, ovat oleellisen tärkeitä. ALV:n, valmisteveron, tulli- ja muiden maksujen palautuksilla tai niistä vapauttamisella mahdollistetaan suomalaisen korkeantason tieteellisen teknologian, know how'n ja instrumenttien vientiä.

Cernillä ei taas ole Suomessa tällä hetkellä sellaista toimintaa, josta olisi odotettavissa Suomelle verotuloja, joten järjestön verovapaudella ja tullivapauksilla ei ole valtion- tai kunnallistalouden kannalta juurikaan merkitystä. Cernin virkamiehiä koskevat tuloverovapaudet merkitsevät sitä, että järjestön suomalainen henkilöstö on järjestöltä saamiensa palkkojen ja palkkioiden osalta Suomessa vapautettu veroista, siitä riippumatta, täytyvätkö yleiset verovelvollisuudesta vapautumista koskevat edellytykset. Näiltä osin Suomi voi menettää vähäisessä määrin verotuloja. Järjestön sihteeristön palveluksessa toimii tällä hetkellä 24 suomalaista ja tutkimuslaitoksissa 56 suomalaista tutkijaa. Sopimuksella ei ole vaikutusta viranomaisten tehtäviin eikä organisaatioihin. Sopimuksen erioikeudet ja -vapaudet koskevat hyvin rajattua henkilöpiiriä. Siinä määritellyt henkilöt asetetaan muihin Suomen oikeudenkäyttöpiirissä oleviin henkilöihin nähden edullisempaan asemaan. Erityisasema on rajoitettu toimintaan, joka liittyy Cernin tehtävien suorittamiseen ja asema vastaa muille kansainvälisissä järjestöissä toimiville henkilöille myönnettäviä erioikeuksia ja -vapauksia.

5. Asian valmistelu

Cernin neuvoston komitea (The Committee of Council) oli hyväksynyt 2002 perustettavan työryhmän mandaatin laatia pöytäkirjalunnos lähinnä Cernin erioikeuksista ja erivapauksista huomioiden Cernin erityisaseman ja toisaalta ESAn (European Space Agency) ja ESON (European Southern Observatory) vastaavat pöytäkirjat sekä Cernin olemassaolevat isäntämaasopimukset Sveitsin ja Ranskan kanssa. Tällä hetkellä Cernin kansainvälinen asema rajoitettuihin erioikeuksiin ja -vapauksiin on todettu ainoastaan Sveitsin ja Ranskan kanssa tehdyissä

isäntämaasopimuksissa, jotka eivät sellaisinaan ole sovellettavissa muista jäsenmaista tai kolmansista maista tehtäviin hankintoihin.

Suomi ja useat muut Cernin jäsenmaat osallistuivat työryhmän työskentelyyn ja erioikeus- ja -vapauspöytäkirjan laatimiseen. Sen sijaan EU ei osallistunut millään tavalla neuvotteluprosessiin, vaikka kyseessä on jaettu toimivallan sopimus.

Työryhmä kokoontui viiteen istuntoon Genevessä Cernissä saaden valmiiksi pöytäkirjan, jonka Cernin neuvosto hyväksyi 19 päivänä joulukuuta 2003 (Cern/CC/2508) ja valtuutti pääjohtajan allekirjoittamaan pöytäkirjan järjestön puolesta. Tasavallan presidentti myönsi pöytäkirjan allekirjoitusvaltuudet 12 päivänä maaliskuuta 2004 ja sopimus allekirjoitettiin Genevessä 18 päivänä maaliskuuta 2004.

Monenvälisellä erioikeuksia ja -vapauksia koskevalla pöytäkirjalla myönnetään Cernille yleisen kansainvälisen tavanomaisen oikeuden mukaiset erioikeudet ja -vapaudet järjes-

tön tehokkaan toiminnan takaamiseksi kuten esim. järjestön alueen, toimitilojen ja arkistojen loukkaamattomuus, vapautus lainkäytöstä ja täytöntöönpanosta, verotus ja tullijärjestelyt, valtioiden edustajien sekä järjestön virkamiesten erioikeudet ja -vapaudet sekä riitojen ratkaisumekanismi. Pöytäkirjalla myönnetään järjestölle myös kansainvälinen oikeushenkilöllisyys.

Suomessa on pöytäkirjan valmisteluun ja hallituksen esityksen laatimiseen osallistuneet lausunnonantajina ja asiantuntijoina opetusministeriön Cern-johtoryhmä, Suomen Akatemia, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä oikeusministeriö. Hallituksen esitys on laadittu ulkoasiainministeriössä. Esityksestä on pyydetty myös lausunnot em. tahoilta sekä lisäksi sosiaali- ja terveysministeriöltä, liikenne- ja viestintäministeriöltä sekä puolustusministeriöltä. Lausunnoissa esitetyt näkemykset on otettu huomioon esityksen lopullisessa tekstissä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Pöytäkirjan sisältö ja suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Pöytäkirjan johdannossa viitataan kaikkiin Cernin perustavaa laatua oleviin sopimusjärjestelyihin, joita ovat järjestön perustava yleissopimus eli perustamissopimus ja rahoitusta koskeva pöytäkirja muutoksineen, Sveitsin ja Ranskan isäntämaasopimukset sekä Sveitsin ja Ranskan välinen sopimus, jolla järjestön toimialue ulotetaan käsittämään Ranskan alue.

Lisäksi johdannossa viitataan järjestön toiminnan ulottumiseen yhä enemmän kaikkien yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueelle, mikä lisää huomattavasti järjestön tutkimusohjelmiin osoitettujen ja niissä käytettävien henkilöiden ja tavaroiden liikkuvuutta. Tästä syystä halutaan varmistaa järjestölle yleissopimuksella, erityisesti järjestön päämäärät määrittelevällä II artiklalla, annettujen tehtävien tehokas suorittaminen ja taata sille yhtäläinen kohtelu kaikkien yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueella. Johdannon lopuksi todetaan pöytäkirjan osapuolten päättäneen em. syistä yleissopimuksen IX artiklan mukaisesti antaa järjestölle ne erioikeudet ja -vapaudet, jotka se tarvitsee virallisen toimintansa harjoittamiseksi.

1 artikla. Määritelmät. Pöytäkirjan 1 artiklassa määritellään pöytäkirjassa käytetyt tärkeimmät käsitteet: yleissopimus, järjestö, virallinen toiminta, virkamiehet, yhteistyösopimus ja assosiaatiosopimus. Todettakoon, että "yhteistyösopimuksella" tarkoitetaan kahdenvälistä sopimusta, jonka järjestö ja muu valtio kuin jäsenvaltio tai kyseisessä valtiossa oleva tutkimuslaitos ovat tehneet keskenään ja jossa määritellään ehdot tämän valtion tai tutkimuslaitoksen osallistumiselle järjestön toimintaan. "Assosiaatiosopimus" taas tarkoittaa kahdenvälistä sopimusta, jonka järjestö ja jäsenvaltioksi kelpaamaton valtio ovat tehneet keskenään ja jolla luodaan kyseisen valtion ja järjestön välille tiivis institutionaalinen kumppanuus, jotta tämä valtio voisi osallistua syvällisemmin järjestön toimintaan.

2 artikla. Kansainvälinen oikeushenkilöllisyys. Artiklan mukaan järjestöllä on kansainvälinen oikeushenkilöllisyys ja oikeustoimikelpoisuus tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden alueilla, mihin sisältyy erityisesti kelpoisuus tehdä sopimuksia, hankkia irtainta ja kiinteää omaisuutta ja määrätä vapaasti sen käytöstä sekä osallistua oikeudenkäynteihin. Todettakoon, että Cernin oikeudellinen asema ja oikeuskelpoisuus on määritelty jo Cernin perustamissopimuksen IX artiklassa. Koska pöytäkirjan osapuoliksi sen 23 artiklan 3 kohdan mukaan voi tulla Cernin yhteistyö- tai assosiaatio-sopimus-maita, jotka eivät ole Cernin perustamissopimuksen eli yleissopimuksen osapuolia, on tarpeen mainita pöytäkirjassa erikseen järjestön oikeushenkilöllisyys ja oikeustoimikelpoisuus pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden alueella.

Yhteisön, organisaation tai vastaavan oikeushenkilöllisyydestä sekä siihen liittyvästä oikeuskelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla. Tällaisia säännöksiä sisältyy esimerkiksi yhdistyslakiin (503/1989), lakiin avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (389/1988), osakeyhtiölakiin (734/1978), osuuskuntalakiin (1488/2001) ja säätiölakiin (109/1930).

Suomessa ei ole kansainvälisten järjestöjen oikeushenkilöllisyyttä koskevaa yleistä lainsäädäntöä vaan kansainvälisten järjestöjen oikeushenkilöllisyydestä ja oikeustoimikelpoisuudesta säädetään yleensä blankettilailla, jolla saatetaan voimaan kyseessä olevan järjestön perustamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset, mukaan lukien kyseisen järjestön oikeushenkilöllisyyttä koskeva määräys.

Cernin yleissopimus on voimaansaattettu Suomessa asetuksella (SopS 6/1991).

3 artikla. Maa-alueiden, rakennusten ja toimitilojen loukkaamattomuus. Artiklan 1 kappaleen mukaan järjestön maa-alueet, rakennukset ja toimitilat ovat loukkaamattomia. Artiklan 2 kappaleen mukaan viranomaisten edustaja ei saa mennä järjestön maa-alueille, rakennuksiin ja toimitiloihin ilman pääjohtajan tai hänen asianmukaisesti

valtuuttaman edustajan nimenomaista suostumusta. Artiklan 3 kappaleen mukaan tulipalon tai muun välittömiä suojelutoimia vaativan onnettomuuden yhteydessä, kun tällaisen nimenomaisen suostumuksen pyytäminen on mahdotonta, pääjohtajan voidaan katsoa antaneen suostumuksensa. Artiklan 4 kappaleen mukaan järjestö ei saa sallia rakennuksiaan tai toimitilojaan käytettävän turvapaikkana henkilölle, joka on etsintäkuulutettu rikoksen tekemisestä tai yrityksestä tai josta on annettu pidätys- tai karkotusmääräys tai jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat tuominneet rikoksesta.

Artiklan määräykset poikkeavat Suomessa voimassa olevasta lainsäädännöstä myöntäen vapautuksen paikkaan kohdistuvasta etsinnästä, josta säädetään pakkokeinolain (450/1987) 5 luvussa. Pöytäkirjan 3 artiklan 1 ja 2 kappaleissa taataan järjestön maalueiden, rakennusten ja toimitilojen loukkaamattomuus. Artiklan 3 ja 4 kappaleet sisältävät rajoitukset loukkaamattomuusperiaatteen soveltamiselle.

4 artikla. Arkistojen ja asiakirjojen loukkaamattomuus. Artiklan mukaan järjestön arkistot ja kaikki järjestön hallussa olevat tai sille kuuluvat asiakirjat missä tahansa muodossa ovat loukkaamattomia riippumatta siitä, missä ne sijaitsevat ja kenen hallussa ne ovat. Artiklan määräykset poikkeavat muun muassa takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun määräyksistä paikkaan kohdistuvasta etsinnästä.

5 artikla. Vapautus lainkäytöstä ja täytäntöönpanosta. Artiklan 1 kappaleen mukaan järjestö nauttii virallista toimintaansa harjoittaessaan vapautusta lainkäytöstä, paitsi

a) jos järjestön neuvosto yksittäistapauksessa luopuu tällaisesta vapautuksesta,

b) sellaisen kolmannen osapuolen esittämän korvausvaateen osalta, joka perustuu järjestölle kuuluvan tai sen puolesta käytettävän moottoriajoneuvon aiheuttamaan vahinkoon, tai sellaisen moottoriajoneuvorikoksen osalta, jossa tällainen ajoneuvo on osallisena,

c) pantaessa täytäntöön tämän pöytäkirjan 16 tai 18 artiklan mukaisesti annettua välitystuomiota,

d) sellaisen vastavaateen osalta, joka liittyy suoraan järjestön esittämään vaateeseen ja

esitetään tällaiseen kanteeseen perustuvan oikeudenkäynnin yhteydessä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan järjestön omaisuus ja varat nauttivat sijaintipaikastaan riippumatta vapautusta kaikenlaisesta pakko- luovutuksesta, menetetyksi tuomitsemisesta, pakkolunastuksesta, hukkaamiskiellosta ja muusta takavarikoinnista tai puuttumisesta riippumatta siitä, suoritetaanko se täytäntöönpanoon liittyvin, hallinnollisin, oikeudellisin tai lainsäädännöllisin toimin, paitsi

a) jos järjestön neuvosto yksittäistapauksessa luopuu tällaisesta vapautuksesta,

b) jos se on väliaikaisesti tarpeen estettäessä tai tutkittaessa onnettomuuksia, joissa on osallisina järjestölle kuuluvia tai sen puolesta käytettäviä moottoriajoneuvoja,

c) järjestön virkamiehen velan vuoksi toimitettavan palkan ulosmittaamisen yhteydessä edellyttäen, että ulosmittaaminen perustuu lopulliseen ja täytäntöönpanokelpoiseen päätökseen täytäntöönpanoalueella voimassa olevien sääntöjen ja määräysten mukaisesti.

Artiklassa myönnettävät erioikeudet ja -vapaudet noudattavat kansainvälisille järjestöille yleisesti myönnettäviä erioikeuksia ja -vapauksia, mutta poikkeavat monilta kohdin Suomessa voimassa olevasta lainsäädännöstä. Lainkäyttölinen koskemattomuus merkitsee järjestön ja sen omaisuuden vapautusta kaikesta, lähinnä siviili- ja hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimia. Takavarikosta rikosasioissa säädetään pakkokeinolain 3 ja 4 luvussa. Takavarikosta turvaamistoimena säädetään muun muassa oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Hallinnollisista pakkotoimista säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990). Omaisuuden pakkolunastuksesta säädetään muun muassa laissa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977). Valmiuslaissa (1080/1991) säädetään omaisuuden pakkoluovutuksesta ja eräistä muista omaisuuteen kohdistuvista pakkotoimista poikkeusolojen aikana. Rikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään muun muassa rikoslaissa (39/1889). Ulosottolaissa (32/1895) säädetään tuomioiden ja päätösten täytäntöönpanosta.

Artiklan 1 ja 2 kappaleet sisältävät tietyt niissä luetellut rajoitukset vapautukseen lainkäytöstä ja täytäntöönpanosta.

6 artikla. Verotus- ja tullijärjestelyt. Artiklan 1 kappaleen mukaan järjestön virallisessa toiminnassa sen omaisuus ja tulot vapautetaan välittömistä veroista. Artiklan 2 kappaleen mukaan, kun järjestö virallisessa toiminnassaan ostaa tai käyttää huomattavan kalliita tavaroita tai palveluja, joiden hintaan sisältyy veroja, tulleja tai muita maksuja, nämä verot, tullit tai muut maksut kantanut tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet maksaakseen tai palauttaakseen näiden verojen, tullien tai muiden maksujen määrät, jos ne ovat määritettävissä. Kappaleen 3 mukaan järjestön virallisessa toiminnassaan harjoittama tai sen puolesta harjoitettu tavaroiden ja tarvikkeiden tuonti ja vienti vapautetaan kaikista tuontiin ja vientiin liittyvistä veroista, tulleista ja muista maksuista. Kappaleen 4 mukaan taas vapautusta tai palautusta ei myönnetä minkäänlaisista tulleista, veroista tai muista maksuista, jotka ovat yksinomaan vastikkeita suoritetuista palveluista. Kappaleen 5 mukaan tämän artiklan 2 ja 3 kappaleen määräyksiä ei sovelleta sellaisten tavaroiden tai palvelujen ostamiseen tai käyttöön taikka sellaisten tavaroiden tuontiin, jotka on tarkoitettu järjestön virkamiesten ja pääjohtajan henkilökohtaiseen käyttöön. Artiklan 6 kappaleen mukaan järjestölle kuuluvia tavaroita ja tarvikkeita, jotka on hankittu tai tuotu maahan tämän artiklan 2 tai 3 kappaleen määräysten mukaisesti, saa myydä tai lahjoittaa vapautuksen myöntäneen valtion alueella ainoastaan tämän valtion määräämillä ehdoilla.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan verovelvollisuuden perusteista säädetään lailla. Artiklan 1 kappaleen määräykset vapautuksesta välittömistä veroista poikkeavat voimassa olevasta välittömiä veroja koskevasta lainsäädännöstä mutta vastaavat samoin kuin artiklan 2 ja 3 kappaleen veroja, tulleja ja muita maksuja koskevat erioikeudet ja -vapaudet kansainvälisille järjestöille tavanomaisesti myönnettäviä erioikeuksia ja -vapauksia.

Artiklan 2 kappaleen mukaan järjestö nauttii vapautusta välillisten verojen, tullien

ja muiden maksujen suorittamisesta ostamiensa tai käyttämiensä huomattavan kalliiden tavaroiden ja palvelujen osalta. Kappaleen 3 mukaan järjestö nauttii harjoittamansa tuonnin ja viennin osalta vapautusta kaikista niihin liittyvistä veroista, tulleista ja muista maksuista. Vapautus voi olla palautuksen tai hyvityksen muodossa. EYN tullittomuusjärjestelyn luomisesta annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 918/83 133 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltiot voivat myöntää tullittomuuden, joka kuuluu kansainvälisten sopimusten, joiden sopimuspuolena on kolmas maa tai kansainvälinen järjestö, nojalla tavanomaisesti myönnettyihin etuoikeuksiin. Tulleja koskevissa em. 133 artiklan mukaisissa tilanteissa on kyse kuitenkin yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvasta asiasta ainakin sikäli kuin on kysymys yhteisön ulkopuolelta peräisin olevista tuotteista. Tältä osin pöytäkirjan 6 artiklan määräykset eivät hallituksen näkemyksen mukaan kuulu perustuslain 94 §:n tarkoittamalla tavalla lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp). Sama koskee 6 artiklan välillisiä veroja käsitteleviä määräyksiä. Kysymystä sääntelee arvonlisäveron osalta kuudennen arvonlisäverodirektiivin (77/388/ETY) 15 artiklan 10 kohta ja valmisteveron osalta järjestelmädirektiivin (92/12/ETY) 23 artiklan 1 kohta. Koska kysymys välillisistä veroista pöytäkirjan 6 artiklan tarkoittamissa tapauksissa myönnettävistä vapautuksista on harmonisoitu yhteisön tasolle, ei 6 artikla tältä osin kuulu lainsäädännön alaan.

Harmonisoituja välillisiä veroja (arvonlisävero ja valmisteverot) koskevien yhteisöoikeuden säännösten mukaan jäsenvaltioilla on oikeus tavanomaisten erioikeuksien ja -vapauksien myöntämiseen kansainvälisille järjestöille, jos ne on määritelty sellaisiksi kyseisten järjestöjen perustamisasiakirjoissa tai päämajasopimuksissa, edellyttäen, että järjestön isäntämaana toimiva jäsenvaltio on hyväksynyt sen kansainväliseksi järjestöksi. Näin on menetelty Cernin isäntämaasopimuksissa Sveitsin ja Ranskan kanssa. Ottaen huomioon Cernin perustamisprosessin, sen toimialan ja sen perustajaosapuolet, voidaan järjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan katsoa olevan niin olennai-

nen osa järjestön perustamisasiakirjoja, että yhteisöoikeuden vaatimukset voidaan tältä osin katsoa täytetyiksi.

Cernin voidaan katsoa täyttävän EYn kuudennen arvonlisäverodirektiivin (77/388/EY) edellytykset.

Arvonlisäverolain (1501/1993) 72 d §:n 2 momentti ja valmisteverotuslain (1469/1994) 16 §:n 7 kohta sisältävät vastaavat edellytykset verovapauksien myöntämisestä toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevalle kansainväliselle järjestölle. Tässä kohden Cernin voidaan katsoa myös sijaitsevan Ranskassa eli EU-jäsenmaassa. Mikäli näin ei tehtäisi, em. arvonlisäverodirektiivin mukainen vapautus voisi tuskin koskea tavaroiden maahantuontia kolmannelta maasta tai tavaroiden hankintaa toisesta EU-jäsenmaasta sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei ole ao. kansainvälisen järjestön sijaintimaa, mutta jossa järjestön tilaamaan tavaraan esim. työstetään lisäarvoa. Myöskään Suomen arvonlisäverolain mukaiset vapautukset eivät koskisi tätä tilannetta. Pöytäkirjan arvonlisä- ja valmisteveroja koskevat erioikeudet ja -vapaudet eivät ole laajempia kuin kansainvälisille järjestöille tavanomaisesti myönnettävät erioikeudet.

Valmisteverotuslain 16 §:n 7 kohdan mukaan valmisteverosta ovat vapautetut, sen mukaan kuin valmisteveroasetuksen 3 ja 3a §:ssä menettelystä säädetään, tuotteet, jotka luovutetaan kansainväliselle järjestölle tai sen jäsenille, siten kuin järjestön kansainvälisessä perustamissopimuksessa on edellytetty. Verottomuus voidaan toteuttaa joko suorana verottomuutena tai palautuksena. Valmisteveroasetuksen 3 §:n 3 momentin nojalla silloin, kun valmisteveron alaisia tuotteita tuodaan yhteisön ulkopuolelta, verovapaus toteutetaan samoin menettelyin kuin vastaavien tuotteiden tullittomuus.

Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 918/83 134 artiklan mukaan jäsenvaltion on kuitenkin toimitettava komissiolle tiedoksi kansainvälisen järjestön tai kolmannen maan kanssa tekemänsä ao. sopimuksen tullisäännökset. Tuonti- ja vientikieltojen ja -rajoitusten osalta voidaan todeta, että EY:n perustamissopimuksen mukaan pääsääntönä on tavaroiden vapaa liikkuvuus ja että sitä voidaan kansallisesti rajoittaa vain tietyin edellytyksin. Tällainen säännöstelymahdollisuus sisäl-

tyy valmiuslain (1080/1991) 14 §:ään. EUn ja YKn määräämät sanktiot tiettyjä maita kohtaan voivat asettaa omat rajoituksensa viennille. Sama koskee ns. kaksikäyttötuotteiden vientiä kriisialueille tai muuallekin.

7 artikla. Vapaus määrätä varojen käytöstä. Artiklan mukaan järjestö saa vapaasti ottaa vastaan, pitää hallussaan ja siirtää kaikenlaisia varoja, valuuttoja ja käteisvaroja, ja se saa vapaasti määrätä niiden käytöstä viralliseen toimintaansa ja pitää minkä tahansa valuitaan määräisiä tilejä velvoitteidensa täyttämiseksi tarvittavassa laajuudessa. Artiklan määräykset poikkeavat valmiuslaissa säädetystä valvontaa ja säännöstelyä poikkeusoloissa koskevista säännöksistä.

8 artikla. Virallinen viestintä. Artiklan mukaan järjestön virallisessa toiminnassaan missä tahansa muodossa vastaanottamien tai lähettämien julkaisujen ja muun tiedotusaineiston levittämistä ei rajoiteta millään tavoin.

Artikkelissa 8 tarkoitettua viestinnästä, mukaan lukien sähköinen viestintä, säädetään Suomessa muun muassa laissa sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä (460/2003), kuvaohjelmien tarkastamisesta annetussa laissa (775/2000) ja televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998). – Artiklan tarkoituksena on lähinnä tutkimuksen vapauden takaaminen.

9 artikla. Valtioiden edustajien erioikeudet ja -vapaudet. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden edustajat nauttivat tehtäviään suorittaessaan sekä matkustaessaan järjestön kokouspaikoille ja palatessaan sieltä seuraavia erioikeuksia ja -vapauksia: a) vapautus henkilökohtaisesta pidättämisestä, vangitsemisesta ja henkilökohtaisen irtaimiston takavarikoinnista; b) vapautus lainkäytöstä heidän tehtäviään suorittaessaan tekemiensä tekojen osalta, myös heidän tehtävänsä päätyttyä, mukaan lukien puhutut tai kirjoitetut lausunnot; tätä vapautusta ei kuitenkaan sovelleta pöytäkirjan osapuolena olevan valtion edustajan tekemään moottoriajoneuvorikokseen eikä vahinkoon, jonka hänelle kuuluva tai hänen ohjaamansa moottoriajoneuvo on aiheuttanut; c) kaikkien virallisten asiakirjojen loukkamattomuus riippumatta siitä, missä muodossa niitä pidetään hallussa; d) oikeus käyttää

koodeja ja vastaanottaa asiakirjoja ja kirjeenvaihtoa kuriirin välityksellä tai sinetöitynä matkatavarana; e) edustajien ja heidän puolisojensa osalta vapautus maahantuloa rajoittavista toimenpiteistä ja ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevista muodollisuuksista; f) samat valuutta- ja valuutanvaihtomääräyksiä koskevat helpotukset kuin vieraiden valtioiden hallitusten edustajille myönnetään tilapäisissä virallisissa tehtävissä; g) samat henkilökohtaisia matkatavaroita koskevat tullijärjestelyt kuin diplomaattisille edustajille myönnetään.

Artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tässä artiklassa määrättyjä erioikeuksia ja -vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi siinä valtiossa.

Artiklan 1 ja 2 kappaleen määräykset poikkeavat monilta kohdin Suomen voimassa olevasta lainsäädännöstä, jota selostetaan myös edellä 3,4,7 ja 8 artiklan perustelujen yhteydessä. Artiklan 1 kappaleen a kohdassa määrätään vapautuksesta henkilökohtaisesta pidättämisestä, vangitsemisesta ja henkilökohtaisen irtaimiston takavarikoinnista. Määräys poikkeaa pakkokeinolain säännöksistä. Saman kappaleen b kohdassa määrätty oikeudellinen koskemattomuus merkitsee poikkeusta siviili-, rikos- ja hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Edelleen c kohdassa määrätty asiakirjojen loukkaamattomuus poikkeaa Suomen lainsäädännöstä muun muassa takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta, ja d kohta laajentaa lailla voimaansaatetun diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen määräysten (diplomaattikuriirit ja -säkit) soveltamisalaa. Artiklan 1 kappaleen e kohdan määräykset poikkeavat ulkomaalaislain (301/2004) säännöksistä, jotka koskevat ulkomaalaisten maahantuloa Suomeen. Artiklan 1 kappaleen f–g kohdan määräykset laajentavat diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen soveltamisalaa.

Artiklassa tarkoitettuihin henkilöihin voivat tulla sovellettaviksi myös kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja -vapauksista annettu laki

(572/1973) ja asetus (728/1973), jos kysymyksessä on Suomen hallituksen kutsusta tai suostumuksella Suomessa pidettävä valtioden välinen konferenssi. Laki sisältää maahantuloa ja valuuttamääräyksiä koskevia artiklan 1 kappaleen e ja f kohdan määräyksiä lukuun ottamatta vastaavat erioikeudet ja -vapaudet kuin tämä artikla. Lisäksi on todettava, että lain 12 §:n 1 mom. vapauttaa valtiolle tai kunnalle suoritettavista veroista ja maksuista ja 14 §:n 1 mom. tullimaksuista. Koska artiklassa tarkoitetaan periaatteessa mitä tahansa järjestön tai sen alaelinten kokousta, on sen soveltamisala mahdollisesti laajempi kuin kansainvälisiä konferensseja koskevan lain soveltamisala.

10 artikla. Järjestön virkamiesten erioikeudet ja -vapaudet. Artiklan 1 kappaleen mukaan järjestön virkamiehet nauttivat vapautusta lainkäytöstä tehtäviään suorittaessaan ja tehtäviensä rajoissa tekemiensä tekojen osalta, myös tehtäviensä päätyttyä, mukaan lukien puhutut tai kirjoitetut lausunnot. Tätä vapautusta ei kuitenkaan sovelleta järjestön virkamiehen tekemään moottoriajoneuvorikokseen eikä vahinkoon, jonka hänelle kuuluva tai hänen ohjaamansa moottoriajoneuvo on aiheuttanut. Kappaleen 2 mukaan järjestön virkamiehet nauttivat seuraavia erioikeuksia: oikeus tuoda maahan tullitta huonekalujaan ja muuta henkilökohtaista irtaimistoaan aloittaessaan tehtävänsä järjestössä kyseisessä valtiossa sekä oikeus viedä ne maasta tullitta lopettaessaan tehtävänsä tässä valtiossa, kummassakin tapauksessa sen valtion laissa ja määräyksissä määrättyin edellytyksin, jossa oikeutta käytetään (a kohta). Edelleen järjestön neuvoston määräämiä edellytyksiä ja menettelyjä noudattaen järjestön virkamiehiltä ja pääjohtajalta kannetaan järjestön eduksi veroa järjestön maksamista palkoista ja palkkaeduista. Nämä palkat ja palkkaedut vapautetaan kansallisesta tuloverosta (b i-kohta). Tämän pöytäkirjan osapuolina olevat valtiot eivät ole velvollisia vaputtamaan tuloverosta eläkkeitä tai elinkorkoja, jotka järjestö maksaa entisille virkamiehilleen ja pääjohtajilleen näiden palvelussuhteesta järjestössä (b ii-kohta). Edelleen järjestön virkamiehet nauttivat seuraavia erioikeuksia: omalta osaltaan ja talouteensa kuuluvien perheenjäsentensä osalta sama vapautus

maahantulorajoituksista ja ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevista muodollisuuksista kuin normaalisti myönnetään kansainvälisten järjestöjen virkamiehille (c kohta); kaikkien virallisten asiakirjojen loukkaamattomuus riippumatta siitä, missä muodossa niitä pidetään hallussa (d kohta); omalta osaltaan ja talouteensa kuuluvien perheenjäsentensä osalta samat kansainvälisiin kriiseihin liittyvät kotiuttamisjärjestelyt kuin diplomaattisten edustustojen jäsenillä (e kohta); varojen siirron, valuutanvaihdon ja tullijärjestelyjen osalta ne erioikeudet, jotka yleensä myönnetään kansainvälisten järjestöjen virkamiehille (f kohta).

Artiklan 3 kappaleen mukaan tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tämän artiklan 2 kappaleen a, c, e ja f kohdassa tarkoitettuja erioikeuksia ja -vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi siinä valtiossa.

Artiklan määräykset poikkeavat monilta kohdin Suomessa voimassa olevasta lainsäädännöstä, jota selostetaan myös edellä 6 artiklan yhteydessä. Artiklan 2 kappaleen b i-kohdan mukaan järjestön neuvoston määrittämiä edellytyksiä ja menettelyjä noudattaen järjestön virkamiehiltä ja pääjohtajalta kannetaan järjestön eduksi veroa järjestön maksamista palkoista ja palkkaeduista, mikä vapautetaan kansallisesta tuloverotuksesta. Tämä määräys poikkeaa Suomen verotusta koskevasta lainsäädännöstä. Tuloverotusta koskevat 2 kappaleen b i-kohdan määräykset poikkeavat tuloverolain (1535/1992) säännöksistä. Järjestön maksamat eläkkeet ja elinkorot taas eivät ole automaattisesti verovapaita, ellei pöytäkirjan osapuolena oleva ao. valtio nimenomaan vapauta niistä. Tämä määräys liittyy eläkkeiden verotusta koskevaan lainsäädäntöön, mutta jättävät sopimusvaltiolle mahdollisuuden soveltaa tältä osin omaa lainsäädäntöään. Poikkeuksena yleissäännöstä po. artiklan mukaan pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tämän artiklan 2 kappaleen a, c, e ja f kohdassa tarkoitettuja erioikeuksia ja -vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi siinä valtiossa.

Artiklan 2 kappaleen a ja e kohdan määräykset laajentavat diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen lailla hyväksytyjen määräysten soveltamisalaa. Artiklan 2 kappaleen c kohdan määräykset poikkeavat myös ulkomaalaislain maahantuloa koskevista säännöksistä.

11 artikla. Sosiaaliturva. Järjestö ja sen palveluksessa olevat virkamiehet vapautetaan kaikista pakollisista maksuista kansallisiin sosiaaliturvajärjestelmiin edellyttäen, että järjestö antaa näille henkilöille vastaavan sosiaaliturvan.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan, koska sosiaaliturvamaksuista säädetään Suomessa lailla (laki ja asetus työnantajan sosiaaliturvamaksusta 366/1963 ja 940/1978).

12 artikla. Pääjohtajan erioikeudet ja -vapaudet. Artiklan mukaan pöytäkirjan 10 ja 11 artiklassa määrättyjen erioikeuksien ja -vapauksien lisäksi pääjohtaja nauttii tehtäviensä koko keston ajan niitä erioikeuksia ja -vapauksia, jotka 18 päivänä huhtikuuta 1961 tehdyllä diplomaattisista suhteita koskevalla Wienin yleissopimuksella myönnetään vastaavassa asemassa oleville diplomaattisille edustajille. Artiklan 2 kappaleen mukaan tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tässä artiklassa tarkoitettuja erioikeuksia ja -vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi tässä valtiossa.

Artiklalla laajennetaan Wienin yleissopimuksen sovellutusalaa koskemaan järjestön pääjohtajaa, joten kyseessä on tältä osin lainsäädännön alaan kuuluva määräys. Menettely on kuitenkin yleisen käytännön mukainen kansainvälisten järjestöjen pääsihteereiden ja pääjohtajien osalta. Velvollisuutta myöntää näitä erioikeuksia ja -vapauksia omille kansalaisilleen ei ole eikä maassa pysyvästi asuville.

13 artikla. Vapauksien tarkoitus ja rajat. Artiklan mukaan tämän pöytäkirjan 9, 10 ja 12 artiklassa määrätty erioikeudet ja -vapaudet myönnetään yksinomaan järjestön toiminnan esteettömyyden sekä erioikeuksia ja -vapauksia nauttivien henkilöiden täydellisen riippumattomuuden varmistamiseksi. Niitä ei myönnetä kyseisten henkilöiden henkilökohtaiseksi eduksi. Näistä vapauksista voivat luo-

pua pääjohtajan osalta järjestön neuvosto, virkamiesten osalta pääjohtaja tai yleissopimuksen VI artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti hänen puolestaan toimiva henkilö ja valtion edustajien osalta kyseinen osapuolena oleva valtio. Vapauksista on luovuttava tapauksessa, jossa ne estäisivät oikeuden toteutumisen, ja niistä voidaan luopua rajoittamatta tarkoitusta, jota varten ne on myönnetty.

Artiklassa todetaan erioikeudet ja -vapaudet myönnetyn niiden nauttijan riippumattomuuden ja järjestön toiminnan esteettömyyden takaamiseksi eikä heidän henkilökohtaiseksi eduksi. Lisäksi artiklassa määrätään velvollisuudesta luopua tietyissä tilanteissa näistä vapauksista. Artiklan 2 kappaleessa on yksityiskohtaiset määräykset siitä, mikä taho on oikeutettu päättämään erioikeuksista ja -vapauksista luopumisesta kunkin niihin oikeutetun henkilöryhmän osalta.

14 artikla. Yhteistyö tämän pöytäkirjan osapuolena olevien valtioiden kanssa. Artiklan mukaan järjestö toimii yhteistyössä tämän pöytäkirjan osapuolena olevien valtioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa helpottaakseen asianmukaista oikeudenkäyttöä ja poliisia, kansanterveyttä, työturvallisuutta ja ympäristöä koskevien lakien ja määräysten noudattamista sekä estääkseen tässä pöytäkirjassa määrättyjen erioikeuksien, -vapauksien ja järjestelyjen väärinkäytön.

Kyseessä on yleisluonteinen yhteistyövelvoite artiklassa mainituilla aloilla.

15 artikla. Turvallisuus ja yleinen järjestys. Artiklan mukaan pöytäkirjan määräykset eivät rajoita sen osapuolena olevan valtion oikeutta toteuttaa varotoimenpiteitä turvallisuutensa vuoksi. Jos pöytäkirjan osapuolena oleva valtio katsoo tarpeelliseksi toteuttaa toimenpiteitä turvallisuutensa vuoksi tai yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi, sen on, paitsi jos tämä on mahdotonta, otettava yhteyttä järjestöön niin pian kuin olosuhteet sen sallivat, jotta voidaan keskinäisellä sopimuksella päättää järjestön etujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Järjestö toimii yhteistyössä pöytäkirjan osapuolena olevan kyseisen valtion hallituksen kanssa välttääkseen haittaamasta toiminnallaan tämän valtion turvallisuutta tai yleistä järjestystä.

Artikla sisältää yleisen molemminpuolisen velvollisuuden pöytäkirjan osapuolelle ja jär-

jestölle konsultoida toisiaan mahdollisista varotoimenpiteistä turvallisuusasioissa.

16 artikla. Yksityisluonteiset riidat. Artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan järjestö huolehtii asianmukaisista keinoista, joilla ratkaistaan sellaisista sopimuksista johtuvat riidat, joissa järjestö on osapuolena. Järjestö sisällyttää kaikkiin muihin tekemiinsä kirjallisiin sopimuksiin kuin tämän artiklan 1 kappaleen d kohdassa tarkoitettuihin sopimuksiin välityslausekkeen, jonka mukaan sopimuksen tulkinnasta tai täytäntöönpanosta johtuvat riidat annetaan jommankumman osapuolen pyynnöstä ratkaistaviksi välimiesmenettelyllä, tai jos osapuolet niin sopivat, muulla asianmukaisella ratkaisumenettelyllä.

Artiklan 1 kappaleen b ja c kohtien mukaan järjestön on huolehdittava asianmukaisista keinoista, joilla ratkaistaan riidat, jotka johtuvat järjestön aiheuttamista vahingoista tai joihin liittyy muu sopimukseen perustumaton järjestön vastuu, sekä riidat, joihin liittyy järjestön virkamies, joka nauttii vapautusta lainkäytöstä, jos tästä vapautuksesta ei ole luovuttu tämän pöytäkirjan 5 artiklan määräysten mukaisesti.

Artiklan 1 kappaleen d kohdan mukaan järjestön on huolehdittava keinoista, joilla järjestön ja sen virkamiesten väliset riidat ratkaistaan. Järjestö saattaa kaikki riidat, jotka johtuvat järjestön virkamiesten kanssa järjestön henkilökuntaa koskevien sääntöjen ja määräysten perusteella tehtyjen sopimusten soveltamisesta ja tulkinnasta, ratkaistaviksi Kansainvälisen työjärjestön hallintotuomioistuimessa tai muussa asianmukaisessa kansainvälisessä hallintotuomioistuimessa, jonka tuomiovaltaan järjestö kuuluu neuvoston päätöksen johdosta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan niiden riitojen osalta, joita varten tämän artiklan 1 kappaleessa ei määrätä erityistä ratkaisukeinoa, järjestö voi käyttää mitä tahansa asianmukaisesti katsomaansa ratkaisukeinoa, erityisesti välimiesmenettelyä tai riidan saattamista kansallisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Artiklan 3 kappaleen mukaan tämän artiklan mukaisesti valitun ratkaisukeinon on perustuttava oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteisiin, jotta riita ratkaistaan oikea-aikaisesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja sitovasti.

Näiden yksityisluonteisten riitojen ratkaisumenetelmien perusteella tehdyt ratkaisut voivat tulla Cerniä sitoviksi artiklan 3 kappaleen mukaan jolloin ne tulevat myös jäsenmaita ainakin välillisesti sitoviksi saattaen aiheuttaa uusia lisävelvoitteita jäsenille. Määräyksen voidaan katsoa kuuluvan lainsäädännön alaan.

17 artikla. Tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden väliset riidat. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirjan soveltamista tai tulkintaa koskevan jäsenmaiden välisen erimielisyyden, jota ei ratkaista sovinnollisesti osapuolten kesken, voi jompikumpi osapuoli saattaa kansainvälisen välitystuomioistuimen ratkaistavaksi tämän pöytäkirjan 19 artiklan mukaisesti. Artiklan 2 kappaleen mukaan, jos pöytäkirjan osapuolena oleva valtio aikoo saattaa riidan ratkaistavaksi välimiesmenettelyllä, sen on ilmoitettava asiasta pääjohtajalle, jonka on välittömästi annettava ilmoitus tiedoksi kaikille tämän pöytäkirjan osapuolena oleville valtioille.

18 artikla. Tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden ja järjestön väliset riidat. Artiklan 1 kappaleen mukaan yhden tai useamman pöytäkirjan osapuolena olevan valtion ja järjestön välisen erimielisyyden, joka koskee tämän pöytäkirjan soveltamista tai tulkintaa ja jota ei ratkaista sovinnollisesti osapuolten kesken (yhden tai useamman tämän pöytäkirjan osapuolena olevan valtion ollessa riidan toisena osapuolena ja järjestön ollessa toisena osapuolena) voi kumpi tahansa osapuoli saattaa kansainvälisen välitystuomioistuimen ratkaistavaksi tämän pöytäkirjan 19 artiklan mukaisesti. Artiklan 1 kappaleen mukaan pääjohtajan on välittömästi annettava välimiesmenettelyä hakevan osapuolen ilmoitus tiedoksi muille tämän pöytäkirjan osapuolena oleville valtioille.

19 artikla. Kansainvälinen välitystuomioistuin. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirjan 17 ja 18 artiklassa tarkoitettuun kansainväliseen välitystuomioistuimeen ("tuomioistuin") sovelletaan tämän artiklan määräyksiä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan kumpikin riidan osapuoli nimeää tuomioistuimeen yhden jäsenen. Näin nimetyt jäsenet valitsevat yhdessä kolmannen jäsenen, joka toimii tuomioistuimen puheenjohtajana. Jos tuomiois-

tuimen jäsenet ovat erimielisiä puheenjohtajan valinnasta, puheenjohtajan nimeää Kansainvälisen tuomioistuimen presidentti välitystuomioistuimen jäsenten pyynnöstä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan, jos jompikumpi riidan osapuolista jättää nimeämättä jäsenen tuomioistuimeen eikä ole ryhtynyt toimenpiteisiin jäsenen nimeämiseksi kahden kuukauden kuluessa toisen osapuolen esittämästä pyynnöstä, toinen osapuoli voi pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen presidenttiä nimeämään jäsenen.

Artiklan 4 kappaleen mukaan tuomioistuin päättää itse työjärjestyksestään ja 5 kappaleen mukaan päätökseen ei saa hakea muutosta, vaan se on lopullinen ja osapuolia sitova. Jos riita koskee päätöksen sisältöä tai soveltamisalaa, tuomioistuimen on annettava asiasta tulkinta jommankumman osapuolen pyynnöstä.

Artikloiden 17–19 voidaan katsoa kuuluvan lainsäädännön alaan, koska ne sisältävät menettelytavat järjestön ja jäsenmaiden riitojen ratkaisumenetelmiksi sitovalla tavalla voiden aiheuttaa riidan osapuolille uusia taloudellisia tai muita sitovia velvoitteita. Riitojen ratkaisumekanismia artikloissa 17–19 voidaan pitää kattavina ja järjestön luonteen huomioiden sopivina.

20 artikla. Pöytäkirjan täytäntöönpano. Artiklan mukaan, jos järjestön neuvosto niin päättää, järjestö voi tehdä muita sopimuksia yhden tai useamman tämän pöytäkirjan osapuolena olevan valtion kanssa pannakseen tämän pöytäkirjan määräykset täytäntöön.

21 artikla. Pöytäkirjan muuttaminen. Artiklan 1 kappaleen mukaan yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan, ja järjestön pääjohtajan on annettava ne tiedoksi muille tämän pöytäkirjan osapuolena oleville valtioille. Artiklan 2 kappaleen mukaan pääjohtaja kutsuu koolle tämän pöytäkirjan osapuolena olevien valtioiden kokouksen. Jos kokous hyväksyy ehdotetun muutoksen tekstin länä olevien ja äänestävien valtioiden kahden kolmasosan enemmistöllä, pääjohtaja toimittaa sen tämän pöytäkirjan osapuolena oleville valtioille hyväksyttäväksi näiden perustuslakien vaatimusten mukaisesti. Artiklan 3 kappaleen mukaan tällainen muutos tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä, kun

kaikki tämän pöytäkirjan osapuolina olevat valtiot ovat ilmoittaneet pääjohtajalle sen ratifioimisesta tai hyväksymisestä.

22 artikla. Erityiset sopimukset. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirjan määräykset eivät rajoita tai estä muiden sellaisten kansainvälisten sopimusten määräysten soveltamista, joita järjestö ja tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ovat tehneet sillä perusteella, että järjestön päämaja, aluetoimistoja, laboratorioita tai muita laitoksia sijaitsee kyseisen valtion alueella. Jos tämän pöytäkirjan määräykset ja tällaisen kansainvälisen sopimuksen määräykset ovat ristiriidassa keskenään, sovelletaan kyseisen kansainvälisen sopimuksen määräyksiä. Artiklan 2 kappaleen mukaan mikään tässä pöytäkirjassa ei estä tämän pöytäkirjan osapuolena olevia valtioita tekemästä järjestön kanssa muita kansainvälisiä sopimuksia, joilla vahvistetaan, täydennetään, laajennetaan tai tehostetaan tämän pöytäkirjan määräyksiä. – Cernin isäntämaasopimukset Sveitsin ja Ranskan kanssa ovat tällaisia 22 artiklan tarkoittamia erityisiä sopimuksia. Mikäli niiden määräykset olisivat ristiriidassa tämän pöytäkirjan kanssa, sovellettaisiin isäntämaasopimusta erityisenä sopimuksena. Sveitsi ja Ranska ovat indikoineet, etteivät ne tule allekirjoittamaan pöytäkirjaa, koska isäntämaasopimukset jo sisältävät vastaavat yhtä laajat erioikeudet ja -vapaudet järjestöön ja po. isäntämaihin nähden.

23 artikla. Allekirjoittaminen, ratifiointi ja liittyminen. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten 19 päivästä joulukuuta 2003 19 päivään joulukuuta 2004 saakka yleissopimuksen osapuolena oleville valtioille sekä valtioille, jotka ovat tehneet järjestön kanssa yhteistyö- tai assosiaatiosopimuksen. Artiklan 2 kappaleen mukaan allekirjoittajavaltioiden on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä pöytäkirja. Ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön (Unesco) pääjohtajan huostaan. Artiklan 3 kappaleen mukaan tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten yleissopimuksen osapuolena oleville valtioille sekä valtioille, jotka ovat tehneet järjestön kanssa yhteistyö- tai assosiaatiosopimuksen. Liittymisasiakirjat talletetaan Unescon pääjohtajan huostaan.

24 artikla. Voimaantulo. Artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirja tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua päivästä, jona kahdestoista yleissopimuksen osapuolena olevan valtion ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirja talletetaan.

Kappaleen 2 mukaan niiden valtioiden osalta, jotka ratifioivat tai hyväksyvät tämän pöytäkirjan tai liittyvät siihen sen voimaantulon jälkeen, tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmantenkymmenentenä päivänä siitä, kun niiden ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjat talletetaan Unescon pääjohtajan huostaan.

25 artikla. Tiedottaminen. Artiklan mukaan Unescon pääjohtaja tiedottaa kaikille tämän pöytäkirjan allekirjoittaneille ja siihen liittyneille valtioille ja järjestön pääjohtajalle kaikkien ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjojen tallettamisesta, tämän pöytäkirjan voimaantulosta sekä kaikista sen irtisanomista koskevista ilmoituksista.

Artikla vastaa yleisen kansainvälisen oikeuden periaatteiden tallettajalle asettamia tehtäviä.

26 artikla. Kirjaaminen. Artiklan mukaan Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja kirjaa tämän pöytäkirjan sen tullessa voimaan Yhdistyneiden kansakuntien sihteeristöön Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

Artikla vastaa YKn peruskirjan 102 artiklassa perustettua sopimusten kirjaamisenmenetelyä.

27 artikla. Irtisanominen. Artiklan mukaan pöytäkirjan osapuolena oleva valtio voi milloin tahansa irtisanoa tämän pöytäkirjan Unescon pääjohtajalle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona ilmoitus on vastaanotettu, jollei ilmoituksessa määrätä myöhemmästä ajankohdasta.

Artikla vastaa kansainvälisen oikeuden yleisiä periaatteita sopimusten irtisanomisesta.

Todistusvoimaiset tekstit. Pöytäkirjan lopussa on toteamus siitä, että pöytäkirja on tehty Genevessä 19 päivänä joulukuuta 2003 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Yhdisty-

neiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön arkistoon. Unescon pääjohtaja lähettää oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille allekirjoittaja- ja liittyjävaltioille.

2. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne pöytäkirjan määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta ja käsittelyjärjestystä koskevassa jaksossa.

2 §. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin pöytäkirja tulee voimaan Suomen osalta.

3. Voimaantulo

Pöytäkirjan 24 artiklan 1 kappaleen mukaan pöytäkirja tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua päivästä, jona kahdestoista yleissopimuksen osapuolena olevan valtion ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirja talletetaan. Saman artiklan 2 kappaleen mukaan niiden valtioiden osalta, jotka ratifioivat tai hyväksyvät tämän pöytäkirjan tai liittyvät siihen sen voimaantulon jälkeen, tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä, kun niiden ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjat talletetaan Unescon pääjohtajan huostaan.

Toistaiseksi yksikään Cernin jäsenmaa ei ole vielä ratifioinut pöytäkirjaa. Näin ollen pöytäkirja tulee Suomen osalta aikanaan voimaan pöytäkirjan 24 artiklan 1 kappaleen mukaisesti kolmenkymmenen päivän kuluttua päivästä, jona kahdestoista yleissopimuksen osapuolena olevan valtion ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirja talletetaan.

Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus tulee voimaan.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp.).

Pöytäkirjan 1 artiklassa määritellään pöytäkirjassa käytetyt keskeiset ilmaisut. Tällaiset määräykset, jotka välillisesti vaikuttavat aineellisten, lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp.).

Pöytäkirjan 2 artiklassa myönnetään järjestölle oikeushenkilöllisyys ja mainitaan erityisesti siihen liittyvät tietyt oikeuskelpoisuudet. Oikeushenkilöllisyydestä ja siihen liittyvästä oikeustoimikelpoisuudesta ja oikeudellisesta toimintakyvystä säädetään Suomessa lailla (PeVL 38/2000 vp.). Määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Kansainvälisen järjestön ja sen henkilökunnan ja muiden siihen liittyvien henkilöiden erioikeuksia ja -vapauksia koskevat määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja vaativat eduskunnan hyväksymisen (PeVL 38/2000 vp.). Pöytäkirjan 3–13 artikloihin si-

sältyy lukuisia erioikeuksia ja -vapauksia, jotka tähän joukkoon kuuluvina vaativat eduskunnan hyväksymisen.

Mainittujen artiklojen määräykset poikkeavat monilta kohdilta Suomessa voimassa olevasta lainsäädännöstä.

Pöytäkirjan 3 artiklassa määrätty järjestön tilojen ja 4 artiklassa määrätty arkiston ja asiakirjojen loukkaamattomuus poikkeaa paikkaan kohdistuvan etsinnän ja takavarikon osalta Suomen lainsäädännöstä. Pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitettu lainkäyttölinen ja täytäntöönpanollinen koskemattomuus merkitsee järjestön ja sen omaisuuden ja varojen vapautusta kaikesta, lähinnä siviili- ja hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Omaisuuden vapautus pakkotoimista koskee erilaisia hallinnollisia ja prosessuaalisia pakkokeinoja ja turvaamistoimenpiteitä. Takavarikosta rikosasioissa säädetään pakkokeinolain 3 ja 4 luvussa. Takavarikosta turvaamistoimena säädetään muun muassa oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa. Hallinnollisista pakkotoimista säädetään uhkasakkolaissa. Omaisuuden pakko-lunastuksesta säädetään muun muassa laissa kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta. Valmiuslaissa säädetään omaisuuden pakko-luovutuksesta ja eräistä muista omaisuuteen kohdistuvista pakkotoimista poikkeusolojen aikana. Rikokseen liittyvästä menettämisseuraamuksesta säädetään muun muassa rikoslaissa. Ulosottolaissa säädetään tuomioroiden ja päätösten täytäntöönpanosta. Euroopan unionin jäsenyydestä ja Euroalueeseen kuulumisesta johtuen rahapolitiikka ei pääsääntöisesti enää kuulu Suomen toimivaltaan. Artiklan 7 rahaliikennettä koskevat vapautukset poikkeavat kuitenkin niistä valvontaa ja säännöstelyä poikkeusoloissa koskevista määräyksistä, joista säädetään valmiuslaissa. Euroopan unionin jäsenyydestä johtuen rahapolitiikka ei pääsääntöisesti kuitenkaan enää kuulu Suomen toimivaltaan. – Näillä perusteilla 3, 4, 5 ja 7 artikla kuuluvat lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 6 artiklan 1 kappaleen määräykset vapautuksesta välittömistä veroista järjestön omaisuuden ja tulojen osalta poikkeavat voimassa olevasta, välittömiä veroja koskevasta lainsäädännöstä. Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta sääde-

tään lailla. Määräys kuuluu näiden seikkojen vuoksi lainsäädännön alaan. Artiklan 2 kappaleen vapautus välillisten verojen, tullien ja muiden maksujen suorittamisesta tavaroiden ja palvelujen osalta ja 3 kappaleen mukainen vapautus veroista, tulleista ja muista maksuista järjestön tuonnin ja viennin osalta merkitsevät erivapauden myöntämistä. 6 artiklan 1–3 kappaleet kuuluvat eduskunnan hyväksyttäviin myös sillä perusteella, että kyseessä on erivapauden myöntäminen (PeVL 38/2000 vp; PeVL 45/2000 vp; PeVL 31/2001 vp).

EY:n kuudes arvonlisäverodirektiivi (77/388/ETY) sääntelee ALV:n vapautuksista ja palautuksista. Arvonlisäverolain (1501/1993) 72 d §:n 2 momentti ja valmisteverotuslain (1469/1994) 16 §:n 7 kohta sisältävät edellytykset verovapauksien myöntämisestä toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevalle kansainväliselle järjestölle. Valmisteverotuslain 16 §:n 7 kohdan mukaan valmisteverosta ovat vapautetut, sen mukaan kuin valmisteveroasetuksen 3 ja 3a §:ssä menettelystä säädetään, tuotteet, jotka luovutetaan kansainväliselle järjestölle tai sen jäsenille, siten kuin järjestön kansainvälisessä perustamissopimuksessa on edellytetty. Verottomuus voidaan toteuttaa joko suorana verottomuutena tai palautuksena. Valmisteveroasetuksen 3 §:n 3 momentin nojalla silloin, kun valmisteveron alaisia tuotteita tuodaan yhteisön ulkopuolelta, verovapaus toteutetaan samoin menettelyin kuin vastaavien tuotteiden tullittomuus.

Pöytäkirjan 6 artiklan tarkoittamien tullimaksujen osalta Suomella ei ole enää pääsääntöisesti lainsäädäntövaltaa, koska asia kuuluu EY:n yksinomaiseen toimivaltaan yhteisön perustamissopimuksen kauppapolitiikkaa koskevien määräysten nojalla. Pöytäkirjan 6 määräykset välillisistä veroista myönnettävistä vapautuksista kuuluvat niinkään yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan siltä osin kuin kyseisten määräysten kattamista kysymyksistä on voimassa yhteisön lainsäädäntöä. Arvonlisäveron osalta kysymystä sääntelee kuudennen arvonlisäverodirektiivin (77/388/ETY) 15 artiklan 10 kohta ja valmisteveron osalta järjestelmädirektiivin (92/12/ETY) 23 artiklan 1 kohta. Perustuslain tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta ei koske yhteisön toi-

mivaltaan kuuluvia sopimuksen määräyksiä (PeVL 6/2001 vp). Tämän johtopäätöksen kannalta ei merkitystä ole sillä, että vain valtio voi olla pöytäkirjan osapuolena. Pöytäkirjaan sitoutuessaan Suomen voidaan katsoa toimivan tältä osin yhteisön puolesta ja sen toimivaltaa käyttäen (PeVL 16/2004 vp).

Järjestön viralliseen viestintään liittyvän 8 artiklan määräykset koskevat perustuslain 10 §:n 2 momentissa ja 12 §:n 1 momentissa säädettyjen perusoikeuksien käyttämistä ja kuuluvat sellaisina lainsäädännön alaan. Lisäksi artiklan määräyksillä laajennetaan lailla voimaansaattetun diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen määräysten soveltamisalaa. Määräykset kuuluvat myös tämän vuoksi lainsäädännön alaan.

Pöytäkirjan 9 artiklan kaikki määräykset jäsenvaltioiden edustajien ja valtuuskuntien erioikeuksista ja -vapauksista kuuluvat seuraavilla perusteilla lainsäädännön alaan. Artiklan 1 kappaleen a kohdan vangitsemista ja pidättämisistä koskeva vapautus poikkeaa pakokeinolain säännöksistä. Saman kappaleen b kohdan mukainen lainkäyttövapautus poikkeaa niin siviili-, rikos- kuin hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä. Saman kappaleen c kohdan mukainen asiakirjojen loukkaamattomuus poikkeaa Suomen lainsäädännöstä muun muassa takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta. Kappaleen d kohta laajentaa lailla voimaansaattetun diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen määräysten soveltamisalaa. Kappaleen e kohta poikkeaa muun muassa uuden ulkomaalaislain säännöksistä, jotka koskevat ulkomaalaisten maahantuloa Suomeen. Kappaleen f ja g kohdat laajentavat diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen soveltamisalaa. – Artiklan 2 kappaleen mukaan pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tässä artiklassa määrättyjä erioikeuksia ja -vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi tässä valtiossa.

Pöytäkirjan 10 artiklassa luetellaan järjestön virkamiesten erioikeudet ja -vapaudet. 1 kappaleessa myönnetään lainkäyttövapaus virallisten tehtävien osalta, mukaan lukien puhutut ja kirjoitetut lausunnot, mikä poik-

keaa niin siviili-, rikos kuin hallinto-oikeudellisesta tuomiovallasta Suomen lainkäyttöpiirissä ja kuuluu siis lainsäädännön alaan. 2 kappaleen a kohdan määräys irtaimiston tulittomasta maahantuonnista ja maasta viennistä koskee vienti- ja tuonti lainsäädännön alaa. Kappaleen 2 b kohdan mukainen järjestön maksamien palkkojen vapautus kansallisesta verotuksesta poikkeaa tuloverolain säännöksistä ja määräys kuuluu myös perustuslain 81 §:n mukaan lainsäädännön alaan.

Artiklan 10 2 c kohta poikkeaa mm. ulkomaalaislain säännöksistä, jotka koskevat ulkomaalaisten maahantuloa. Kohta d asiakirjojen loukkaamattomuudesta koskee perustuslain 12 §:n mukaista sananvapautta, johon sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Määräys sisältää myös poikkeuksen takavarikon ja paikkaan kohdistuvan etsinnän osalta. Edellä 4 artiklan osalta todettu soveltuu myös tässä kohden. Artiklan 2 e kohdalla laajennetaan Wienin diplomaattisopimuksen soveltamisalaa kotiuttamisjärjestelyihin kriisien yhteydessä.

Pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tämän artiklan 2 kappaleen a, c, e ja f kohdassa tarkoitettuja erioikeuksia ja -vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi tässä valtiossa.

Pöytäkirjan 11 artiklaan sisältyvä vapautus sosiaaliturvamaksuista kuuluu myös lainsäädännön alaan, koska sosiaaliturvamaksuista säädetään Suomessa lailla (laki ja asetus työnantajan sosiaaliturvamaksusta 366/1963 ja 940/1978).

Artiklassa 12 laajennetaan Wienin diplomaattisopimuksen (SopS 3–4/1970) soveltamisalaa koskemaan Cernin pääjohtajan erioikeuksia ja -vapauksia.

Artikla 13 koskee järjestön virkamiesten erioikeuksien ja -vapauksien soveltamista-voitetta sekä järjestön oikeutta ja velvollisuutta peruuttaa vapautukset. Yksilön oikeusaseman perusteita koskevana määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Yksityisluonteisten riitojen, joissa järjestö on toisena osapuolena, ratkaisua koskevan 16 artiklan 3 kohdan mukaan artiklassa maini-

tuin keinoin tehdyt riitojen ratkaisut ovat sitovia tullen siis myös jäsenmaita ainakin välillisesti sitoviksi. Näin ollen kyseessä on lainsäädännön alaan kuuluva määräys.

Artiklaan 17 sisältyy pöytäkirjan osapuolien olevien valtioiden välistä riitaa pöytäkirjan soveltamisesta ja tulkinnasta koskeva pakollinen välimiesmenettely, jonka ratkaisu sitoo lopullisesti molempia sopimuspuolia. Artiklassa 19 määrätään artikloiden 17 ja 18 tarkoittaman kansainvälisen välitystuomioistuimen asettamisesta ja toiminnasta. Koska pöytäkirja sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, riitojenratkaisumenettelyssä voi tulla Suomea sitovalla tavalla vahvistetuksi, miten tiettyä, lainsäädännön alaan kuuluvaa sopimusmääräystä on tulkittava. Tällaisen riitojenratkaisulausekkeen katsotaan kuuluvan lainsäädännön alaan. Ratkaisu voi sisältää myös uusia taloudellisia tai muita velvoitteita häviävälle osapuolelle. Artiklat 17–19 kuuluvat kaikki lainsäädännön alaan.

4.2. Käsittelyjärjestys

Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan määräykset ovat tavanomaisia kansainvälisessä käytännössä eikä niiden voida katsoa olevan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen tai perustuslain 6 §:ssä

säädetyin yhdenvertaisuuden kanssa. Pöytäkirja täydentää Cernin yleissopimuksen sekä sen Sveitsin ja Ranskan kanssa tekemien isäntämaasopimusten erioikeuksia ja -vapauksia koskevia määräyksiä.

Pöytäkirjan 17, 18 ja 19 artiklan määräykset riitojen ratkaisusta ja välimiesmenettelystä kuuluvat lainsäädännön alaan, mutta kansainväliseen yhteistoimintaan kuuluvana tavanomaisena järjestelynä ne eivät ole ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa.

Edellä sanotuilla perusteilla pöytäkirja voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä eduskunnassa äänten enemmistöllä ja sen voimaansaattamislaki käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Genevessä 19 päivänä joulukuuta 2003 Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan,

Koska pöytäkirja sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Genevessä 19 päivänä joulukuuta 2003 Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja -vapauksista tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntönnäpänosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 21 päivänä joulukuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ulkoasiainministeri *Erkki Tuomioja*

Liite

(Suomennos)

Pöytäkirja Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön erioikeuksista ja vapauksista

Johdanto-osa

Tämän pöytäkirjan osapuolina ovat valtiot, jotka

katsovat, että yleissopimus Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön (CERN) perustamisesta ja sen liitteenä oleva rahoitusta koskeva pöytäkirja, jotka allekirjoitettiin 1 päivänä heinäkuuta 1953, tulivat voimaan 29 päivänä syyskuuta 1954 ja niitä muutettiin 17 päivänä tammikuuta 1971,

katsovat, että järjestön päämaja sijaitsee Genevessä, Sveitsissä, ja että sen asema Sveitsissä määritellään 11 päivänä kesäkuuta 1955 tehdyllä Sveitsin liittoneuvoston ja järjestön välisellä sopimuksella,

katsovat, että järjestö on sijoittautunut myös Ranskaan, jossa sen asema määritellään 13 päivänä syyskuuta 1965 tehdyllä, 16 päivänä kesäkuuta 1972 tarkistetulla Ranskan tasavallan hallituksen ja järjestön välisellä sopimuksella,

ottavat huomioon myös 13 päivänä syyskuuta 1965 tehdyn Sveitsin valaliiton liittoneuvoston ja Ranskan tasavallan hallituksen välisen sopimuksen, jolla järjestön toimialue ulotetaan käsittämään Ranskan alue,

katsovat, että järjestön toiminta ulottuu yhä enemmän kaikkien yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueelle, mikä lisää huomattavasti järjestön tutkimusohjelmiin osoitettujen ja niissä käytettävien henkilöiden ja tavaroiden liikkuvuutta,

Protocol on the privileges and immunities of the European Organization for Nuclear Research

Preamble

The States parties to this Protocol,

Considering the Convention for the Establishment of a European Organization for Nuclear Research (CERN) and the Financial Protocol annexed thereto, signed on 1st July 1953, entered into force on 29 September 1954 and amended on 17 January 1971;

Considering that the Organization has its seat in Geneva, Switzerland, and that its status in Switzerland is defined by the Agreement between the Swiss Federal Council and the Organization dated 11 June 1955;

Considering that the Organization is also established in France, where its status is defined by the Agreement between the Government of the French Republic and the Organization dated 13 September 1965, as revised on 16 June 1972;

Considering also the Convention between the Federal Council of the Swiss Confederation and the Government of the French Republic dated 13 September 1965 concerning the extension of the Organization's site to include French territory;

Considering that the Organization's activities are increasingly extending into the territory of all the States parties to the Convention, with a consequent substantial increase in the mobility of persons and goods assigned to and used for its research programmes;

haluavat varmistaa järjestölle yleissopimuksella, erityisesti järjestön päämäärät määrittävällä II artiklalla, annettujen tehtävien tehokkaan suorittamisen ja taata sille yhtäläisen kohtelun kaikkien yleissopimuksen osapuolina olevien valtioiden alueella,

ovat päättäneet tämän vuoksi yleissopimuksen IX artiklan mukaisesti antaa järjestölle ne erioikeudet ja vapaudet, jotka se tarvitsee virallisen toimintansa harjoittamiseksi,

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

Tässä pöytäkirjassa

a) ”yleissopimus” tarkoittaa yleissopimusta Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestön perustamisesta ja sen liitteenä olevaa rahoitusta koskevaa pöytäkirjaa, jotka allekirjoitettiin 1 päivänä heinäkuuta 1953, jotka tulivat voimaan 29 päivänä syyskuuta 1954 ja joita muutettiin 17 päivänä tammi-kuuta 1971,

b) ”järjestö” tarkoittaa Euroopan ydinfysiikan tutkimusjärjestöä,

c) ”virallinen toiminta” tarkoittaa yleissopimuksella, erityisesti sen II artiklalla, määrättyä järjestön toimintaa, mukaan lukien sen hallinnollinen toiminta,

d) ”virkamiehet” tarkoittavat järjestön henkilökuntaa koskevissa säännöissä ja määräyksissä määritellyjä ”henkilökunnan jäseniä”,

e) ”yhteistyösopimus” tarkoittaa kahdenvälistä sopimusta, jonka järjestö ja muu valtio kuin jäsenvaltio tai kyseisessä valtiossa oleva tutkimuslaitos ovat tehneet keskenään ja jossa määritellään ehdot tämän valtion tai tutkimuslaitoksen osallistumiselle järjestön toimintaan,

f) ”assosiaatiosopimus” tarkoittaa kahdenvälistä sopimusta, jonka järjestö ja jäsenvaltioksi kelpaamaton valtio ovat tehneet keskenään ja jolla luodaan kyseisen valtion ja järjestön välille tiivis institutionaalinen kumppanuus, jotta tämä valtio voisi osallistua syvällisemmin järjestön toimintaan.

Desiring to ensure the efficient performance of the Organization’s functions assigned to it by the Convention, in particular Article II defining the Organization’s purposes, and to guarantee it equal treatment on the territory of all the States parties to the Convention;

Having resolved to this end, in accordance with Article IX of the Convention, to grant to the Organization the privileges and immunities necessary for the exercise of its official activities;

Have agreed as follows:

Article 1

Definitions

For the purpose of this Protocol:

a) the “Convention” refers to the Convention for the Establishment of a European Organization for Nuclear Research and the Financial Protocol annexed thereto, signed on 1st July 1953, entered into force on 29 September 1954 and amended on 17 January 1971;

b) the “Organization” refers to the European Organization for Nuclear Research;

c) “official activities” refers to the activities of the Organization set out in the Convention, in particular its Article II, including its activities of an administrative nature;

d) “officials” refers to the “members of personnel” as defined in the Staff Rules and Regulations of the Organization;

e) “Co-operation Agreement” refers to a bilateral agreement, concluded between the Organization and a non-Member State or a scientific institute established in that State, defining the conditions governing its participation in the activities of the Organization;

f) “Association Agreement” refers to a bilateral agreement, concluded between the Organization and a State ineligible to become a Member State, establishing a close institutional partnership between that State and the Organization in order to allow it to be engaged more deeply in the activities of the Organization.

2 artikla

Kansainvälinen oikeushenkilöllisyys

1. Järjestöllä on kansainvälinen oikeushenkilöllisyys ja oikeustoimikelpoisuus tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden alueilla.

2. Järjestöllä on erityisesti kelpoisuus tehdä sopimuksia, hankkia irtainta ja kiinteää omaisuutta ja määrätä vapaasti sen käytöstä sekä osallistua oikeudenkäynteihin.

3 artikla

Maa-alueiden, rakennusten ja toimitilojen loukkaamattomuus

1. Järjestön maa-alueet, rakennukset ja toimitilat ovat loukkaamattomia.

2. Viranomaisten edustaja ei saa mennä järjestön maa-alueille, rakennuksiin ja toimitiloihin ilman pääjohtajan tai hänen asianmukaisesti valtuutetun edustajansa nimenomaista suostumusta.

3. Tulipalon tai muun välittömiä suojeletoimia vaativan onnettomuuden yhteydessä, kun tällaisen nimenomaisen suostumuksen pyytäminen on mahdotonta, pääjohtajan voidaan katsoa antaneen suostumuksensa.

4. Järjestö ei salli rakennuksiaan tai toimitilojaan käytettävän turvapaikkana henkilölle, joka on etsintäkuulutettu rikoksen tekemisestä tai yrityksestä tai josta on annettu pidätys- tai karkotusmääräys tai jonka toimivaltaiset viranomaiset ovat tuominneet rikoksesta.

4 artikla

Arkistojen ja asiakirjojen loukkaamattomuus

Järjestön arkistot ja kaikki järjestön hallussa olevat tai sille kuuluvat asiakirjat missä tahansa muodossa ovat loukkaamattomia riippumatta siitä, missä ne sijaitsevat ja kenen hallussa ne ovat.

Article 2

International legal personality

3. The Organization shall have international legal personality and legal capacity on the respective territories of the States parties to this Protocol.

4. The Organization shall in particular have the capacity to contract, to acquire and to dispose of movable and immovable property and to participate in legal proceedings.

Article 3

Inviolability of grounds, buildings and premises

1. The grounds, buildings and premises of the Organization shall be inviolable.

2. No agent of the public authorities may enter them without the express consent of the Director-General or his duly authorised representative.

3. In case of fire or other disaster requiring prompt protective action, where the seeking of such express consent is not practicable, the authorization of the Director-General may be considered as granted.

4. The Organization shall not allow its buildings or premises to serve as a refuge to a person wanted for committing, attempting to commit or just having committed a crime or offence or for whom a warrant of arrest or deportation order has been issued or who has been convicted of a crime or offence by the competent authorities.

Article 4

Inviolability of archives and documents

The archives of the Organization and all documents in whatever form held by the Organization or belonging to it, wherever located and by whomsoever held, shall be inviolable.

5 artikla

Vapautus lainkäytöstä ja täytäntöönpanosta

1. Järjestö nauttii virallista toimintaansa harjoittaessaan vapautusta lainkäytöstä, paitsi

a) jos järjestön neuvosto yksittäistapauksessa luopuu tällaisesta vapautuksesta,

b) sellaisen kolmannen osapuolen esittämän korvausvaateen osalta, joka perustuu järjestölle kuuluvan tai sen puolesta käytettävän moottoriajoneuvon aiheuttamaan vahinkoon, tai sellaisen moottoriajoneuvorikoksen osalta, jossa tällainen ajoneuvo on osallisena,

c) pantaessa täytäntöön tämän pöytäkirjan 16 tai 18 artiklan mukaisesti annettua välistuomiota,

d) sellaisen vastavaateen osalta, joka liittyy suoraan järjestön esittämään vaateeseen ja esitetään tällaiseen kanteeseen perustuvan oikeudenkäynnin yhteydessä.

2. Järjestön omaisuus ja varat nauttivat sijaintipaikastaan riippumatta vapautusta kaikenlaisesta pakkoluovutuksesta, menetetyksi tuomitsemisesta, pakkolunastuksesta, hukkaamiskiellosta ja muusta takavarikoinnista tai puuttumisesta riippumatta siitä, suoritetaanko se täytäntöönpanoon liittyvin, hallinnollisin, oikeudellisin tai lainsäädännöllisin toimin, paitsi

a) jos järjestön neuvosto yksittäistapauksessa luopuu tällaisesta vapautuksesta,

b) jos se on väliaikaisesti tarpeen estettäessä tai tutkittaessa onnettomuuksia, joissa on osallisina järjestölle kuuluvia tai sen puolesta käytettäviä moottoriajoneuvoja,

c) järjestön virkamiehen velan vuoksi toimitettavan palkan ulosmittaamisen yhteydessä edellyttäen, että ulosmittaaminen perustuu lopulliseen ja täytäntöönpanokelpoiseen päätökseen täytäntöönpanoalueella voimassa olevien sääntöjen ja määräysten mukaisesti.

Article 5

Immunity from legal process and from execution

1. In the exercise of its official activities, the Organization shall enjoy immunity from legal process, except:

a) in so far as such immunity is waived in a particular case by the Council of the Organization;

b) in respect of a claim by a third party for damage arising from an accident caused by a motor vehicle belonging to, or operated on behalf of, the Organization, or in respect of a motor traffic offence involving such a vehicle;

c) in respect of the enforcement of an arbitration award made under Article 16 or 18 of this Protocol;

d) in respect of a counter-claim relating directly to and introduced in the procedural framework of a claim brought by the Organization.

2. The Organization's property and assets, wherever located, shall enjoy immunity from every form of requisition, confiscation, expropriation, sequestration and any other form of seizure or interference whether by executive, administrative, judicial or legislative action, except:

a) in so far as such immunity is waived in a particular case by the Council of the Organization;

b) in so far as may be temporarily necessary in connection with the prevention or investigation of accidents involving motor vehicles belonging to, or operated on behalf of, the Organization;

c) in the event of an attachment of salary, enforced for a debt of an official of the Organization, provided that such attachment results from a final and enforceable decision in accordance with the rules and regulations in force on the territory of enforcement.

6 artikla

Verotus- ja tullijärjestelyt

1. Järjestön virallisessa toiminnassa sen omaisuus ja tulot vapautetaan välittömistä veroista.

2. Kun järjestö virallisessa toiminnassaan ostaa tai käyttää huomattavan kalliita tavaroita tai palveluja, joiden hintaan sisältyy veroja, tulleja tai muita maksuja, nämä verot, tullit tai muut maksut kantanut tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio toteuttaa asianmukaiset toimenpiteet maksaakseen tai palauttaakseen näiden verojen, tullen tai muiden maksujen määrät, jos ne ovat määritettävissä.

3. Järjestön virallisessa toiminnassaan harjoittama tai sen puolesta harjoitettu tavaroiden ja tarvikkeiden tuonti ja vienti vapautetaan kaikista tuontiin ja vientiin liittyvistä veroista, tulleista ja muista maksuista.

4. Vapautusta tai palautusta ei myönnetä minkäänlaisista tulleista, veroista tai muista maksuista, jotka ovat yksinomaan vastikkeita suoritetuista palveluista.

5. Tämän artiklan 2 ja 3 kappaleen määräyksiä ei sovelleta sellaisten tavaroiden tai palvelujen ostamiseen tai käyttöön taikka sellaisten tavaroiden tuontiin, jotka on tarkoitettu järjestön virkamiesten ja pääjohtajan henkilökohtaiseen käyttöön.

6. Järjestölle kuuluvia tavaroita ja tarvikkeita, jotka on hankittu tai tuotu maahan tämän artiklan 2 tai 3 kappaleen määräysten mukaisesti, saa myydä tai lahjoittaa vapautuksen myöntäneen valtion alueella ainoastaan tämän valtion määräämillä ehdoilla.

7 artikla

Vapaus määrätä varojen käytöstä

Järjestö saa vapaasti ottaa vastaan, pitää hallussaan ja siirtää kaikenlaisia varoja, valuuttoja ja käteisvaroja, ja se saa vapaasti määrätä niiden käytöstä viralliseen toimintaansa ja pitää minkä tahansa valuutan määräisiä tilejä velvoitteidensa täyttämiseksi tarvittavassa laajuudessa.

Article 6

Fiscal and customs arrangements

1. Within the scope of its official activities, the Organization, its property and income shall be exempt from direct taxes.

2. When, in the exercise of its official activities, the Organization makes purchases of, or uses, goods or services of substantial value, in the price of which taxes, duties or other charges are included, appropriate measures shall be taken by the State party to this Protocol which has levied the taxes, duties or other charges to remit or reimburse the amount of such taxes, duties or other charges where they are identifiable.

3. The importation and exportation by or on behalf of the Organization of goods and materials in the exercise of its official activities shall be exempt from all import and export taxes, duties and other charges.

4. No exemption or reimbursement shall be granted for duties, taxes or other charges of any kind which only constitute remuneration for services rendered.

5. The provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article are not applicable to the purchase or use of goods or services or the import of goods intended for the personal use of the officials and of the Director-General of the Organization.

6. Goods and materials belonging to the Organization which have been acquired or imported in accordance with the provisions of paragraph 2 or 3 of this Article shall not be sold or donated on the territory of the State which has granted the exemption except under the conditions laid down by that State.

Article 7

Free disposal of funds

The Organization may freely receive, hold and transfer any kind of funds, currency and cash; it may dispose of them freely for its official activities and hold accounts in any currency to the extent required to meet its obligations.

8 artikla

Virallinen viestintä

Järjestön virallisessa toiminnassaan missä tahansa muodossa vastaanottamien tai lähettämien julkaisujen ja muun tiedotusaineiston levittämistä ei rajoiteta millään tavoin.

Article 8

Official communications

The circulation of publications and other information material, received or sent by the Organization in whatever form in the exercise of its official activities, shall not be restricted in any way.

9 artikla

Valtioiden edustajien erioikeudet ja vapaudet

1. Tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden edustajat nauttivat tehtäviään suorittaessaan sekä matkustaessaan järjestön kokouspaikoille ja palatessaan sieltä seuraavia erioikeuksia ja vapauksia:

a) vapautus henkilökohtaisesta pidättämisestä, vangitsemisesta ja henkilökohtaisen irtaimiston takavarikoinnista,

b) vapautus lainkäytöstä heidän tehtäviään suorittaessaan tekemiensä tekojen osalta, myös heidän tehtävänsä päätyttyä, mukaan lukien puhutut tai kirjoitetut lausunnot; tätä vapautusta ei kuitenkaan sovelleta pöytäkirjan osapuolena olevan valtion edustajan tekemään moottoriajoneuvorikokseen eikä vahinkoon, jonka hänelle kuuluva tai hänen ohjaamansa moottoriajoneuvo on aiheuttanut,

c) kaikkien virallisten asiakirjojen loukaamattomuus riippumatta siitä, missä muodossa niitä pidetään hallussa,

d) oikeus käyttää koodeja ja vastaanottaa asiakirjoja ja kirjeenvaihtoa kuriirin välityksellä tai sinetöitynä matkatavarana,

e) edustajien ja heidän puolisojensa osalta vapautus maahantuloa rajoittavista toimenpiteistä ja ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevista muodollisuuksista,

f) samat valuutta- ja valuutanvaihtomääräyksiä koskevat helpotukset kuin vieraiden valtioiden hallitusten edustajille myönnetään tilapäisissä virallisissa tehtävissä,

g) samat henkilökohtaisia matkatavaroita koskevat tullijärjestelyt kuin diplomaattisille edustajille myönnetään.

Article 9

Privileges and immunities of the States representatives

1. The representatives of the States parties to this Protocol shall enjoy, in the exercise of their functions and in the course of journeys to and from the place of meetings of the Organization, the following privileges and immunities:

a) immunity from personal arrest, detention and seizure of their personal effects;

b) immunity from legal process, even after the termination of their mission, in respect of acts, including words spoken or written, done by them in the exercise of their functions; this immunity shall not apply, however, in the case of a motor vehicle offence committed by a representative of a State party, nor in the case of damage caused by a motor vehicle belonging to or driven by her or him;

c) inviolability of all official documents in whatever form held;

d) the right to use codes and to receive documents and correspondence by courier or sealed luggage;

e) for them and their spouses, exemption from all measures restricting entry and aliens' registration formalities;

f) the same facilities concerning currency and exchange regulations as those granted to the representatives of foreign Governments on temporary official missions;

g) the same customs facilities as regards their personal luggage as those granted to diplomatic agents.

2. Tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tässä artiklassa määrättyjä erioikeuksia ja vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi tässä valtiossa.

10 artikla

Järjestön virkamiesten erioikeudet ja vapaudet

1. Järjestön virkamiehet nauttivat vapautusta lainkäytöstä tehtäviään suorittaessaan ja tehtäviensä rajoissa tekemiensä tekojen osalta, myös tehtäviensä päätyttyä, mukaan lukien puhutut tai kirjoitetut lausunnot. Tätä vapautusta ei kuitenkaan sovelleta järjestön virkamiehen tekemään moottoriajoneuvoriikokseen eikä vahinkoon, jonka hänelle kuuluva tai hänen ohjaamansa moottoriajoneuvo on aiheuttanut,

2. Järjestön virkamiehet nauttivat seuraavia erioikeuksia:

a) oikeus tuoda maahan tullitta huonekalujaan ja muuta henkilökohtaista irtaimistoaan aloittaessaan tehtävänsä järjestössä kyseisessä valtiossa sekä oikeus viedä ne maasta tullitta lopettaessaan tehtävänsä tässä valtiossa, kummassakin tapauksessa sen valtion laissa ja määräyksissä määrätyn edellytyksin, jossa oikeutta käytetään,

b)

i) järjestön neuvoston määräämiä edellytyksiä ja menettelyjä noudattaen järjestön virkamiehiltä ja pääjohtajalta kannetaan järjestön eduksi veroa järjestön maksamista palkoista ja palkkaeduista. Nämä palkat ja palkkaedut vapautetaan kansallisesta tuloverosta.

ii) Tämän pöytäkirjan osapuolina olevat valtiot eivät ole velvollisia vapauttamaan tuloverosta eläkkeitä tai elinkorkoja, jotka järjestö maksaa entisille virkamiehilleen ja pääjohtajilleen näiden palvelussuhteesta järjestössä.

2. No State party to this Protocol shall be obliged to accord the privileges and immunities set out in this Article to its own nationals or to persons who, at the moment of taking up their duties in that State party, are permanent residents thereof.

Article 10

Privileges and immunities of the officials of the Organization

1. The officials of the Organization shall enjoy immunity, even after the termination of their functions, from legal process in respect of acts, including words spoken or written done by them in the exercise of their functions and within the limits of their duties. This immunity shall not apply, however, in the case of a motor vehicle offence committed by an official of the Organization nor in the case of damage caused by a motor vehicle belonging to or driven by her or him.

2. The officials of the Organization shall enjoy the following privileges:

a) the right to import free of duty their furniture and personal effects at the time of taking up their appointment with the Organization in the State concerned and the right, on the termination of their functions in that State, to export free of duty their furniture and personal effects, subject, in both cases, to the conditions imposed by the laws and regulations of the State where the right is exercised;

b)

i) Subject to the conditions and following the procedures laid down by the Council of the Organization, the officials and the Director-General of the Organization shall be subject to a tax, for the benefit of the Organization, on salaries and emoluments paid by the Organization. Such salaries and emoluments shall be exempt from national income tax.

ii) The States Parties to this Protocol shall not be obliged to exempt from income tax pensions or annuities paid by the Organization to its former officials and Directors-General in respect of their service with the Organization.

c) omalta osaltaan ja talouteensa kuuluviin perheenjäsentensä osalta sama vapautus maahantulorajoituksista ja ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevista muodollisuuksista kuin normaalisti myönnetään kansainvälisten järjestöjen virkamiehille,

d) kaikkien virallisten asiakirjojen loukkaamattomuus riippumatta siitä, missä muodossa niitä pidetään hallussa,

e) omalta osaltaan ja talouteensa kuuluviin perheenjäsentensä osalta samat kansainvälisiin kriiseihin liittyvät kotiuttamisjärjestelyt kuin diplomaattisten edustustojen jäsenillä,

f) varojen siirron, valuutanvaihdon ja tullijärjestelyjen osalta ne erioikeudet, jotka yleensä myönnetään kansainvälisten järjestöjen virkamiehille.

3. Tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tämän artiklan 2 kappaleen a, c, e ja f kohdassa tarkoitettuja erioikeuksia ja vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi tässä valtiossa.

11 artikla

Sosiaaliturva

Järjestö ja sen palveluksessa olevat virkamiehet vapautetaan kaikista pakollisista maksuista kansallisiin sosiaaliturvajärjestelmiin edellyttäen, että järjestö antaa näille henkilöille vastaavan sosiaaliturvan.

12 artikla

Pääjohtajan erioikeudet ja vapaudet

1. Tämän pöytäkirjan 10 ja 11 artiklassa määrättyjen erioikeuksien ja vapauksien lisäksi pääjohtaja nauttii tehtäviensä koko keston ajan niitä erioikeuksia ja vapauksia, jotka 18 päivänä huhtikuuta 1961 tehdyllä diplomaattisista suhteista koskevalla Wienin yleissopimuksella myönnetään vastaavassa asemassa oleville diplomaattisille edustajille.

c) for themselves and the family members forming part of their household, the same exemption from immigration restrictions and aliens' registration formalities as are normally granted to officials of international organizations;

d) inviolability of all official documents, in whatever form held;

e) for themselves and the family members forming part of their household, the same repatriation facilities in time of international crisis as the members of diplomatic missions;

f) in respect of transfers of funds and currency exchange and customs facilities, the privileges generally granted to the officials of international organizations.

3. No State party to this Protocol shall be obliged to accord the privileges and immunities referred to in paragraphs 2 a), c), e) and f) of this Article to its own nationals or to persons who, at the moment of taking up their duties in that State party, are permanent residents thereof.

Article 11

Social security

The Organization and the officials employed by the Organization shall be exempt from all compulsory contributions to national social security schemes, on the understanding that such persons are provided with equivalent social protection coverage by the Organization.

Article 12

Privileges and immunities of the Director-General

1. In addition to the privileges and immunities provided for in Articles 10 and 11 of this Protocol, the Director-General shall enjoy throughout the duration of her or his functions the privileges and immunities granted by the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 18 April 1961 to diplomatic agents of comparable rank.

2. Tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ei ole velvollinen myöntämään tässä artiklassa tarkoitettuja erioikeuksia ja vapauksia omille kansalaisilleen tai henkilöille, jotka aloittaessaan tehtävänsä tässä valtiossa asuvat pysyvästi tässä valtiossa.

13 artikla

Vapauksien tarkoitus ja rajat

1. Tämän pöytäkirjan 9, 10 ja 12 artiklassa määrätyt erioikeudet ja -vapaudet myönnetään yksinomaan järjestön toiminnan esteettömyyden sekä erioikeuksia ja vapauksia nauttivien henkilöiden täydellisen riippumattomuuden varmistamiseksi. Niitä ei myönnetä kyseisten henkilöiden henkilökohtaiseksi eduksi.

2. Näistä vapauksista voivat luopua seuraavat:

- a) pääjohtajan osalta järjestön neuvosto,
- b) virkamiesten osalta pääjohtaja tai yleissopimuksen VI artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisesti hänen puolestaan toimiva henkilö,
- c) valtion edustajien osalta kyseinen osapuolena oleva valtio,
ja vapauksista on luovuttava tapauksessa, jossa ne estäisivät oikeuden toteutumisen, ja niistä voidaan luopua rajoittamatta tarkoitusta, jota varten ne on myönnetty.

14 artikla

Yhteistyö tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden kanssa

Järjestö toimii yhteistyössä tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa helpottaakseen asianmukaista oikeudenkäyttöä ja poliisia, kansanterveyttä, työturvallisuutta ja ympäristöä koskevien lakien ja määräysten noudattamista sekä estääkseen tässä pöytäkirjassa määrättyjen erioikeuksien, vapauksien ja järjestelyjen väärinkäytön.

2. No State party to this Protocol shall be obliged to accord the privileges and immunities referred to in this Article to its own nationals or to persons who, at the moment of taking up their duties in that State party, are permanent residents thereof.

Article 13

Object and limits of the immunities

1. The privileges and immunities provided for in Articles 9, 10 and 12 of this Protocol are granted solely to ensure the unimpeded functioning of the Organization and the complete independence of the persons to whom they are accorded. They are not granted for the personal benefit of the individuals concerned.

2. Such immunities may be waived :

- a) in the case of the Director-General, by the Council of the Organization;
- b) in the case of officials, by the Director-General or the person acting in his stead as provided in Article VI, paragraph 1 b), of the Convention;
- c) in the case of State representatives, by the State party concerned;
and there is a duty to do so in any particular case where they would impede the course of justice and can be waived without prejudice to the purpose for which they are accorded.

Article 14

Co-operation with the States parties to this Protocol

The Organization shall co-operate with the competent authorities of the States parties to this Protocol in order to facilitate the proper administration of justice, the observance of laws and regulations on police, public health, health and safety at work and on the environment, and to prevent any abuse of privileges, immunities and facilities provided for in this Protocol.

15 artikla

Turvallisuus ja yleinen järjestys

1. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät rajoita tämän pöytäkirjan osapuolena olevan valtion oikeutta toteuttaa varotoimenpiteitä turvallisuutensa vuoksi.

2. Jos tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio katsoo tarpeelliseksi toteuttaa toimenpiteitä turvallisuutensa vuoksi tai yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi, sen on, paitsi jos tämä on mahdotonta, otettava yhteyttä järjestöön niin pian kuin olosuhteet sen sallivat, jotta voidaan keskinäisellä sopimuksella päättää järjestön etujen turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä.

3. Järjestö toimii yhteistyössä kyseisen tämän pöytäkirjan osapuolena olevan valtion hallituksen kanssa välttääkseen haittaamasta toiminnallaan tämän valtion turvallisuutta tai yleistä järjestystä.

16 artikla

Yksityislouhteiset riidat

1. Järjestö huolehtii asianmukaisista keinoista, joilla ratkaistaan

a) sellaisista sopimuksista johtuvat riidat, joissa järjestö on osapuolena,

järjestö sisällyttää kaikkiin muihin tekemiinsä kirjallisiin sopimuksiin kuin tämän artiklan 1 kappaleen d kohdassa tarkoitettuihin sopimuksiin välityslausekkeen, jonka mukaan sopimuksen tulkinnasta tai täytäntöönpanosta johtuvat riidat annetaan jommankumman osapuolen pyynnöstä ratkaistaviksi välimiesmenettelyllä, tai jos osapuolet niin sopivat, muulla asianmukaisella ratkaisumenettelyllä,

b) riidat, jotka johtuvat järjestön aiheuttamista vahingoista tai joihin liittyy muu sopimukseen perustumaton järjestön vastuu,

c) riidat, joihin liittyy järjestön virkamies, joka nauttii vapautusta lainkäytöstä, jos tätä vapautuksesta ei ole luovuttu tämän pöytäkirjan 5 artiklan määräysten mukaisesti,

d) järjestön ja sen virkamiesten väliset riidat,

Article 15

Security and public order

1. The right of a State party to this Protocol to take precautionary measures in the interest of its security shall not be prejudiced by any provision in this Protocol.

2. If a State party to this Protocol considers it necessary to take measures for its security or for the maintenance of public order, it shall, except where this is not practicable, approach the Organization as rapidly as circumstances allow in order to determine, by mutual agreement, the measures necessary to protect the interests of the Organization.

3. The Organization shall co-operate with the Government of such State party to this Protocol to avoid any prejudice to the security or public order of such State party to this Protocol resulting from its activities.

Article 16

Disputes of a private nature

1. The Organization shall make provision for appropriate modes of settlement of:

a) disputes arising from contracts to which the Organization is a party;

the Organization shall include, in all written contracts into which it enters, other than those referred to in paragraph 1 d) of this Article, an arbitration clause under which any disputes arising out of the interpretation or execution of the contract shall, at the request of either party, be submitted to arbitration or, if so agreed by the parties, to another appropriate mode of settlement;

b) disputes arising out of damages caused by the Organization or involving any other non-contractual liability of the Organization;

c) disputes involving an official of the Organization who enjoys immunity from legal process, if such immunity has not been waived in accordance with the provisions of Article 5 of this Protocol;

d) disputes arising between the Organization and its officials;

järjestö saattaa kaikki riidat, jotka johtuvat järjestön virkamiesten kanssa järjestön henkilökuntaa koskevien sääntöjen ja määräysten perusteella tehtyjen sopimusten soveltamisesta ja tulkinnasta, ratkaistaviksi Kansainvälisen työjärjestön hallintotuomioistuimessa tai muussa asianmukaisessa kansainvälisessä hallintotuomioistuimessa, jonka tuomiovaltaan järjestö kuuluu neuvoston päätöksen johdosta.

2. Niiden riitojen osalta, joita varten tämän artiklan 1 kappaleessa ei määrätä erityistä ratkaisukeinoa, järjestö voi käyttää mitä tahansa asianmukaiseksi katsomaansa ratkaisukeinoa, erityisesti välimiesmenettelyä tai saattamista kansallisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

3. Tämän artiklan mukaisesti valitun ratkaisukeinon on perustuttava oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteisiin, jotta riita ratkaistaan oikea-aikaisesti, oikeudenmukaisesti, puolueettomasti ja sitovasti.

17 artikla

Tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden väliset riidat

1. Tämän pöytäkirjan soveltamista tai tulkintaa koskevan erimielisyyden, jota ei ratkaista sovinnollisesti osapuolten kesken, voi jompikumpi osapuoli saattaa kansainvälisen välitystuomioistuimen ratkaistavaksi tämän pöytäkirjan 19 artiklan mukaisesti.

2. Jos tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio aikoo saattaa riidan ratkaistavaksi välimiesmenettelyllä, sen on ilmoitettava asiasta pääjohtajalle, jonka on välittömästi annettava ilmoitus tiedoksi kaikille tämän pöytäkirjan osapuolena oleville valtioille.

18 artikla

Tämän pöytäkirjan osapuolina olevien valtioiden ja järjestön väliset riidat

1. Yhden tai useamman tämän pöytäkirjan osapuolena olevan valtion ja järjestön välisen erimielisyyden, joka koskee tämän pöy-

the Organization shall submit all disputes arising from the application and interpretation of contracts concluded with officials of the Organization on the basis of the Staff Rules and Regulations of the Organization to the jurisdiction of the International Labour Organization Administrative Tribunal (ILOAT) or to any other appropriate international administrative tribunal to the jurisdiction of which the Organization is submitted following a decision by the Council.

2. For disputes for which no particular mode of settlement is specified in paragraph 1 of this Article, the Organization may resort to any mode of settlement it deems appropriate, in particular to arbitration or to referral to a national tribunal.

3. Any mode of settlement selected under this Article shall be based on the principles of due process of law, with a view to the timely, fair, impartial and binding settlement of the dispute.

Article 17

Disputes between States parties to this Protocol

1. Any difference of opinion concerning the application or interpretation of this Protocol which is not settled amicably between the parties may be submitted by either party to an international Arbitration Tribunal, in accordance with Article 19 of this Protocol.

2. If a State party to this Protocol intends to submit a dispute to arbitration, it shall notify the Director-General, who shall immediately inform each State party to this Protocol of such notification.

Article 18

Disputes between States parties to this Protocol and the Organization

1. Any difference of opinion between one or more States parties to this Protocol and the Organization concerning the application

täkirjan soveltamista tai tulkintaa ja jota ei ratkaista sovinnollisesti osapuolten kesken (yhden tai useamman tämän pöytäkirjan osapuolena olevan valtion ollessa riidan toisena osapuolena ja järjestön ollessa toisena osapuolena) voi kumpi tahansa osapuoli saattaa kansainvälisen välitystuomioistuinten ratkaistavaksi tämän pöytäkirjan 19 artiklan mukaisesti.

2. Pääjohtajan on välittömästi annettava väliliesmenettelyä hakevan osapuolen ilmoitus tiedoksi muille tämän pöytäkirjan osapuolina oleville valtioille.

19 artikla

Kansainvälinen välitystuomioistuin

1. Tämän pöytäkirjan 17 ja 18 artiklassa tarkoitettuun kansainväliseen välitystuomioistuimeen ("tuomioistuin") sovelletaan tämän artiklan määräyksiä.

2. Kumpikin riidan osapuoli nimeää tuomioistuimeen yhden jäsenen. Näin nimetyt jäsenet valitsevat yhdessä kolmannen jäsenen, joka toimii tuomioistuimen puheenjohtajana. Jos tuomioistuimen jäsenet ovat erimielisiä puheenjohtajan valinnasta, puheenjohtajan nimeää Kansainvälisen tuomioistuimen presidentti välitystuomioistuimen jäsenten pyynnöstä.

3. Jos jompikumpi riidan osapuolista jättää nimeämättä jäsenen tuomioistuimeen eikä ole ryhtynyt toimenpiteisiin jäsenen nimeämiseksi kahden kuukauden kuluessa toisen osapuolen esittämästä pyynnöstä, toinen osapuoli voi pyytää Kansainvälisen tuomioistuimen presidenttiä nimeämään jäsenen.

4. Tuomioistuin päättää itse työjärjestyksestään.

5. Tuomioistuimen päätökseen ei saa hakea muutosta, vaan se on lopullinen ja osapuolia sitova. Jos riita koskee päätöksen sisältöä tai soveltamisalaa, tuomioistuimen on annettava asiasta tulkinta jommankumman osapuolen pyynnöstä.

or interpretation of this Protocol which is not settled amicably between the parties (one or more State(s) party(ies) to this Protocol constituting one party to the dispute and the Organization constituting the other party) may be submitted by either party to an international Arbitration Tribunal, in accordance with Article 19 of this Protocol.

2. The Director-General shall immediately inform the other States parties to this Protocol of the notification given by the Party applying for arbitration.

Article 19

International Arbitration Tribunal

1. The international Arbitration Tribunal referred to in Articles 17 and 18 of this Protocol ("the Tribunal") shall be governed by the provisions of this Article.

2. Each party to the dispute shall appoint one member of the Tribunal. The members thus appointed shall jointly choose a third member, who shall be the Chairman of the Tribunal. In the event of disagreement between the members of the Tribunal on the choice of Chairman, the latter shall be appointed by the President of the International Court of Justice at the request of the members of the Tribunal.

3. If one of the parties to the dispute fails to appoint a member of the Tribunal and has not taken steps to do so within two months following a request by the other party, the other party may request the President of the International Court of Justice to make the appointment.

4. The Tribunal shall determine its own procedure.

5. There shall be no right of appeal against the award of the Tribunal, which shall be final and binding on the parties. In the event of a dispute concerning the import or scope of the award, it shall be incumbent upon the Tribunal to give an interpretation at the request of either party.

20 artikla

Pöytäkirjan täytäntöönpano

Jos järjestön neuvosto niin päättää, järjestö voi tehdä muita sopimuksia yhden tai useamman tämän pöytäkirjan osapuolena olevan valtion kanssa pannakseen tämän pöytäkirjan määräykset täytäntöön.

21 artikla

Pöytäkirjan muuttaminen

1. Yleissopimuksen osapuolena oleva valtio voi ehdottaa muutoksia tähän pöytäkirjaan, ja järjestön pääjohtajan on annettava ne tiedoksi muille tämän pöytäkirjan osapuolena oleville valtioille.

2. Pääjohtaja kutsuu koolle tämän pöytäkirjan osapuolena olevien valtioiden kokouksen. Jos kokous hyväksyy ehdotetun muutoksen tekstin läsnä olevien ja äänestävien valtioiden kahden kolmasosan enemmistöllä, pääjohtaja toimittaa sen tämän pöytäkirjan osapuolena oleville valtioille hyväksyttäväksi näiden perustuslakien vaatimusten mukaisesti.

3. Tällainen muutos tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä, kun kaikki tämän pöytäkirjan osapuolena olevat valtiot ovat ilmoittaneet pääjohtajalle sen ratifioimisesta tai hyväksymisestä.

22 artikla

Erityiset sopimukset

1. Tämän pöytäkirjan määräykset eivät rajoita tai estä muiden sellaisten kansainvälisten sopimusten määräysten soveltamista, joita järjestö ja tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio ovat tehneet sillä perusteella, että järjestön päämaja, aluetoimistoja, laboratorioita tai muita laitoksia sijaitsee kyseisen valtion alueella. Jos tämän pöytäkirjan määräykset ja tällaisen kansainvälisen sopimuksen määräykset ovat ristiriidassa keskenään, sovelletaan kyseisen kansainvälisen sopimuksen määräyksiä.

2. Mikään tässä pöytäkirjassa ei estä tämän pöytäkirjan osapuolena olevia valtioita

Article 20

Implementation of the Protocol

The Organization may, if the Council of the Organization so decides, conclude additional Agreements with one or more States parties to this Protocol in order to implement the provisions of this Protocol.

Article 21

Amendment Procedure

1. Amendments to this Protocol may be proposed by any State party to the Convention and shall be communicated by the Director-General of the Organization to the other States parties to this Protocol.

2. The Director-General shall convene a meeting of the States parties to this Protocol. If the meeting adopts, by a two-thirds majority of the States parties present and voting, the proposed text of the amendment, it shall be forwarded by the Director-General to States parties to this Protocol for acceptance in accordance with their respective constitutional requirements.

3. Any such amendment shall come into force on the thirtieth day after all States parties to this Protocol have notified the Director-General of their ratification, acceptance or approval thereof.

Article 22

Particular Agreements

1. The provisions of this Protocol shall not limit or prejudice the provisions of other international agreements concluded between the Organization and a State Party to this Protocol by reason of the location in the territory of that State party of its headquarters, regional offices, laboratories or other installations. In case of conflict between the provisions of this Protocol and those of such an international agreement, the provisions of that international agreement shall prevail.

2. Nothing in this Protocol shall preclude States parties to this Protocol from conclud-

tekemästä järjestön kanssa muita kansainvälisiä sopimuksia, joilla vahvistetaan, täydennetään, laajennetaan tai tehostetaan tämän pöytäkirjan määräyksiä.

23 artikla

Allekirjoittaminen, ratifiointi ja liittyminen

1. Tämä pöytäkirja on avoinna allekirjoittamista varten 19 päivästä joulukuuta 2003 19 päivään joulukuuta 2004 yleissopimuksen osapuolina oleville valtioille sekä valtioille, jotka ovat tehneet järjestön kanssa yhteistyö- tai assosiaatiosopimuksen.

2. Allekirjoittajavaltioiden on ratifioitava tai hyväksyttävä tämä pöytäkirja. Ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjat talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön (Unesco) pääjohtajan huostaan.

3. Tämä pöytäkirja on avoinna liittymistä varten yleissopimuksen osapuolina oleville valtioille sekä valtioille, jotka ovat tehneet järjestön kanssa yhteistyö- tai assosiaatiosopimuksen. Liittymisasiakirjat talletetaan Unescon pääjohtajan huostaan.

24 artikla

Voimaantulo

1. Tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua päivästä, jona kahdestoista yleissopimuksen osapuolena olevan valtion ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirja talletetaan.

2. Niiden valtioiden osalta, jotka ratifioivat tai hyväksyvät tämän pöytäkirjan tai liittyvät siihen sen voimaantulon jälkeen, tämä pöytäkirja tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä, kun niiden ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjat talletetaan Unescon pääjohtajan huostaan.

ing other international agreements with the Organization confirming, supplementing, extending or amplifying the provisions of this Protocol.

Article 23

Signature, ratification and accession

1. This Protocol shall be open for signature from December 19, 2003 until December 19, 2004 by the States parties to the Convention and by the States which have concluded a Co-operation or an Association Agreement with the Organization.

2. This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatory States. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO).

3. This Protocol shall remain open for accession by the States parties to the Convention and by the States which have concluded a Co-operation or an Association Agreement with the Organization. The instruments of accession shall be deposited with the Director-General of UNESCO.

Article 24

Entry into force

1. This Protocol shall enter into force thirty days after the date on which the twelfth instrument of ratification, acceptance, approval or accession by a State party to the Convention is deposited.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Protocol after its entry into force, this Protocol shall enter into force on the thirtieth day following the deposit with the Director-General of UNESCO of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

25 artikla

Tiedottaminen

Unescon pääjohtaja tiedottaa kaikille tämän pöytäkirjan allekirjoittaneille ja siihen liittyville valtioille ja järjestön pääjohtajalle kaikkien ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjojen tallettamisesta, tämän pöytäkirjan voimaantulosta sekä kaikista sen irtisanomista koskevista ilmoituksista.

Article 25

Notification

The Director-General of UNESCO shall notify all signatory and acceding States of this Protocol and the Director-General of the Organization of the deposit of each instrument of ratification, acceptance, approval or accession, of the entry into force of this Protocol, as well as of any notification of its denunciation.

26 artikla

Kirjaaminen

Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön pääjohtaja kirjaa tämän pöytäkirjan sen tullessa voimaan Yhdistyneiden kansakuntien sihteeristöön Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan 102 artiklan mukaisesti.

Article 26

Registration

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) shall, upon the entry into force of this Protocol, register it with the Secretariat of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations.

27 artikla

Irtisanominen

Tämän pöytäkirjan osapuolena oleva valtio voi milloin tahansa irtisanoa tämän pöytäkirjan Unescon pääjohtajalle osoitetulla kirjallisella ilmoituksella. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona ilmoitus on vastaanotettu, jollei ilmoituksessa määrätä myöhemmästä ajankohdasta.

Article 27

Denunciation

Any State party to this Protocol may, at any time, by written notification addressed to the Director-General of UNESCO, denounce this Protocol. The denunciation shall take effect on the date one year after the date of receipt of such notification, unless the notification specifies a later date.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet edustajat, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, having been duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Protocol.

Tehty Genevessä 19 päivänä joulukuuta 2003 yhtenä englannin- ja ranskankielisenä kappaleena, jonka molemmat tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset ja joka talletetaan Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön arkistoon. Unescon

Done at Geneva, on December 19, 2003 in the English and French languages, both texts being equally authoritative and deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), the Director-

pääjohtaja lähettää oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille allekirjoittaja- ja liittyjävaltioille.

General of which shall transmit a certified copy to all signatory and acceding States.